

KURŞUNLU

Fikir ve Kültür Dergisi

"Âşıkların sünnetidir, diri ölmek"

Dosya:
İnsan ve Anadolu

Söyleşi:
Sibel Eraslan

AHMET BERBERLER - AHMET URFALI - ALPEREN DURUSU - ARSLAN KARADAYI - AYŞEGÜL KURT - CİHAT BARIŞ - DURMUŞ ALİ ERTAŞ
ENES KÜÇÜKSEVİL - EROL ERDOĞAN - FAHRİ YETİM - FATMA BALCI - GÜLTEKİN GÜLLÜ - HAKAN BARAN - KEMAL KURAK - MEHMET TOPAL
MESUT DOĞAN - MUSTAFA UÇURUM - MUSTAFA YILDIRIM - MÜYESSE ERTUĞRUL - NUSRET KANKAYA - OĞUZHAN GÜNEŞ
ÖMER LEKESİZ - ÖMER SELİM YAZGI - REYHAN YILMAZ - SERDAR BİLİR - ŞAHİ - TAHİR CEYHUN YILDIZ - UĞUR DEMİREZEN

5 Şubat akşamında, Bahar sayımızın konusunu “kitap” olarak belirlemiştik. Ancak takvimlerin, saatlerin, ajandaların ve planların esasen muhkim olmadığını, mutlak ve malik olanın ise hakikatin sırlarında her an “kûn” hükmünü beklediğini 6 Şubat şafağında doğduğumuz yeni rahmani dünya ile tecrübe ettik.

Gökte ay, gökte kar! Yerde kar, yerde ay!

Her yer vuslat, her yer hasret! Her yer insan!

Kahramanmaraş, Hatay, Adıyaman, Malatya, Adana, Osmaniye, Diyarbakır, Şanlıurfa, Kilis, Gaziantep, Elazığ...

Anadolu'nun şiir damarı, türkülerini irfanla yoğuran, alın terinde zarafeti muhafaza eden; her biri mânânın başkenti... Gurbetin, sevdanın, felsefenin, imanının, millet mayamızı hasıl eden tüm güzelliklerin şah damarı güzel memleketlerimiz...

Ve yetmiş vilayette dünyada eşi benzeri görülmemiş bir seferberlik...

Fitnenin, insani tükenmişliğin, ihtiras ile zombileşmenin tüm tahrıklarına rağmen; durmadan, kötülükleri duymadan, fenalıkları görmeden elinden gelenle de yetinmeyip devletiyle hemhâl olmuş bir millet...

Tarih devrinin felekler içinde üzerimize nakşedilmiş çağını, ruhani bir nazar ile işledik irademizin yettiği hudutlara.

Hepimiz hemşeri olduk.

Hepimiz her an kiracı, hepimiz her an “hiç”.

Ve altıncı vuslatımız olan Bahar 2023 sayımızda, başka şeyler yazmaya takatimiz olmadığından “İnsan ve Anadolu” dosyamızla siz muhterem karilerimize başımızı yaslıyoruz.

Yolu olanın

Yola çıkanın,

Yolda olanın,

Ruhuna yaren olası...

Arslan Karadayı
Genel Yayın Yönetmeni

İÇİNDEKİLER

EROL ERDOĞAN ŞİMDİ ŞİİR LAZIM / 3	AHMET URFALI ANADOLU AYDINLIĞI / 36
MUSTAFA YILDIRIM YUNUS NEFESİ VI / 4	FATMA BALCI YER GÖK ANADOLU / 39
SERDAR BİLİR GREGOR AĞLADIĞINDA / 6	AHMET BERBERLER BU GECE / 42
REYHAN YILMAZ TOHUM / 8	DURMUŞ ALİ ERTAŞ HATIRLA / 43
MESUT DOĞAN YIKIMCI UZUN MUSTAFA / 9	MÜYESSE ERTUĞRUL KUŞ DEĞİL (ADİYAMAN'A...) / 45
MUSTAFA UÇURUM ANADOLU'NUN ŞİİRDEN SESİ / 13	CİHAT BARIŞ GRİ / 46
TAHİR CEYHUN YILDIZ PAYINA ACININ VE KEDERİN EN BÜYÜĞÜ DÜŞEN ANADOLU İNSANI... / 16	ALPEREN DURUSU GÖRÜRSEN SÖYLE (HATAY'A...) / 47
OĞUZHAN GÜNEŞ DİYARI RAYİHA / 18	ÖMER SELİM YAZGI ULAŞMIYOR SESİM KENDİME BİLE (MALATYA'YA...) / 48
ARSLAN KARADAYI KİLER / 19	ENES KÜÇÜKSEVİL MATEME YOK GEREK / 49
SİBEL ERASLAN SÖYLEŞİSİ / 21	ŞAHİ ERBAKAN / 50
NUSRET KANKAYA AKŞAM SEFASININ MASAMDA BIRAKTIĞI KIRINTILAR (GAZİANTEP'E...) / 25	HAYALİ UĞUR DEMİREZEN MÜBAREK RAMAZANI ŞERİF... / 54
GÜLTEKİN GÜLLÜ İNSANI OKUMAK / 28	HAKAN BARAN EĞİTİMDE GOOGLE ALGORİTMASINA EVRİLEN PARADİGMA DEĞİŞİMİ / 57
MEHMET TOPAL İNSAN, TEKÂMÜL VE BEKÂ / 31	
FAHRİ YETİM ANADOLU'DA TUTUNMAK ŞARK MESELESİ VE TÜRK MİLLETİNİN VAR OLMA MÜCADELESİ / 34	

ŞİMDİ ŞİİR LAZIM

EROL ERDOĞAN

Bir şiir lazım şimdi
Hey yoldaş diye fısıldayan
Mesela bir temmuz şiiri

Ya ağıt ya destan doğurur
Tuhaftır gecelerin ortası
İkisine de razıyım

Öylesine sözler çözemez
Sarsılan dertlerimi
Derin heceler lazım
Bir mart şiiri mesela

Kıyı ayağımızı yaralardı
Kalbimiz teklemeye başladı
Geceler ortasından bölündükçe

Kötülükler edinmeye başladık
Mesela Şubat şiirsiz geçti

En iyisi hû çekip
Bi ters bi düz bi de orta
Omuzuna elimi bırakmalıyım
Bahar gibi mesela usulca

YUNUS NEFESİ VI

Ölmeden ölenler bilirmiş Hakk'ı
Çalınınsın ufkumda bu güzel şarkı
İstemem sevgiden başka bir duygu
Gerisi bir yalan rüya içinde

Kısa bir hikâye ile başlayalım: Behlül Dâna bir ara ortalıktan kaybolur. Kardeşi Halife Harun Reşit nerde olduğunu merak edip arattırır. Arayanlar onu bir bahçede uyur halde bulurlar. Uyandırıp Harun Reşid'in huzuruna getirirler. Behlül halifeye çıkarır: "Hiç rahat bırakmıyorsun insanı, ne güzel bahçede uyuyordum. Güzel de bir rüya görmüştüm. Rüyamda padişah olmuşum, emrimdeki görevlilerle herkese emir yağdırıyor, her şeye ve herkese hükmediyordum. Beni bu güzel rüyadan uyandırdın." Halife gülererek: "Uykudan uyanınca yok olacak sultanlıktan ne olacak ki, işte uyandın ve sultanlık bitti" der, Behlül'ün cevabı ise çok hikmetli ve ibretlidir: "Evet, benim rüyadaki sultanlığım uyanınca bitti, senin sultanlığın ise ölüm uykusuna dalınca bitecek."

Dörtlüğün ilk mısraı bu hikâyeyi düşürdü aklıma. "Ölmeden önce ölünüz" diye bir söz vardır. Dünya bir uyku halidir aslında. Yaşadıklarımız ise bir rüya. Ölüm uyandıracaktır bizi bu dünya uykusundan. Hayatın nesi var ellerde kalan. Kaç yaşında olursak olalım nerede geçen yıllarımız? Yunus'un ifadesiyle:

Geldi geçti ömrüm sanki bir yel esmiş gibi
Hele bana şöyle geldi bir göz açıp yummuş gibi

"Geçmişte kaybettiklerinize üzülmeysin, geleceğe odaklanarak da mutluluk aramayın" der Yüce Kitabımız. (Hadid 57/23). Yani ânı kıymetlendirmemizi ister bizden.

Geçen geçmiştir ân-ı müstakbelse müphemdir
Gün bu gün, saat bu saat, dem bu demdir.

Hal böyle olunca varlık sandığımız her şey bir hayalden, hatta zill-i hayalden/hayalin gölgesin-

den başka bir şey değildir. Yani varlıkta Gerçek Varlık'tan başka varlık yoktur. O zaman ölmeden ölenler, yani bu Gerçek Varlığın esmasıyla tecelli ettiği bu mevhum (miş gibi) varlığın sıhrinden kurtulup ruhen uyanık olanlar O Gerçek Varlığı, yani hak olan tek gerçeği layıkıyla tanımış olurlar. İşte o zaman onun ufkunda bir şarkı çalmaya ve hal diliyle şunları söylemeye başlar:

Hasret dolu âhım sana hüsrânımı söyler
Didemdeki yaşlar ise hicranımı söyler
Bir an bile olsun mümkün mü unutmak
Her şey dile gelmiş bana cânânımı söyler

Zira şu mevhum varlıkta "O'nu tesbih etmeyen hiçbir şey yoktur, fakat siz onların tesbihini anlayamazsınız" der Yüce Allah (İsrâ 17/44). O tesbih ölmeden önce ölen, yani gerçekte uyanık olan kişinin ufkunda çalan şarkıdır. Varlığın, atomun etrafından dönen nötron-protonların ritmiyle çalar o şarkı. Zaten varlığı var zannettiren bu deveran değil midir? Muharrik-i Evvel olan O Gerçek Varlık'la başlamadı mı bu şarkı? O deveran dursa görünen mevhum varlık da görünmez olmayacak mı?

Evet, varlığı var gösteren deverandır ama o deveranın beslendiği kaynak da aşktır, sevgidir. Gerçek Varlığın bir adı da aşk değil midir? Onun için "İstemem sevgiden başka bir duygu" der şairimiz. Öyle ya O varsa başka neye hacet olsun ki. "Allah bes, bâki heves."

Şimdi Tahir Karagöz üstadın bestelediği bir şiiri hatırlama zamanı:

Sevgi baht olmuş ezelden bize
Sizde bir türlü bizde bir türlü
Alaca düşmüş gördüğümüze
Sizde bir türlü bizde bir türlü

Donandı dağlar bahar olunca
Gölge kayboldu gönlüm dolunca
Güzeli görmek boylu boyunca
Sizde bir türlü bizde bir türlü

Ey oğul birdir kap değişse su
Varlık bir gölge benlik bir pusu
Ne diyelim ki Rabbin duygusu
Sizde bir türlü bizde bir türlü

“Gerisi bir yalan rüya içinde.” Ne denebilir ki başka. Gerçek olsaydı rüya olmazdı zaten. Gerçek, Cemalullah ile mülâki olunca gerçekleşecektir. (Tirmizî Cennet, 11) Bir önceki kıtayı “riya” ile bitirmişti Tahir Karagöz, bu kıtayı da “rüya” ile bitirmiş. Riya, olmayan şeri olmuş gibi göstermek iken rüya ise hiç olmayan şeyi

olmuşçasına izlemek. Sevgiden başka duygu istemeyenler rüyalarını sevgiyle senare ederler. Sevgiyle dolan, sevgiye teslim olan gönüller ölmeden ölen, yani hep uyanık kalan, her şeyde Hakk’ı temaşa eden gönüllerdir. Çünkü Hakk beden gözüyle değil gönül gözüyle temaşa edilir.

Ramazan vesilesiyle dua edelim. Dünyamız sevgiyle dolsun, rüyalarımız Sevgili’yle oluşsun.

O’nun riyasız ve rüyasız bir gönül gözü açıklığı vermesi tek dileğimiz olsun.

Hayırla kalın.

GREGOR AĞLADIĞINDA

Geceyi ihtiyar konağın pencere oluğunda geçirmiş bir uğur böceği, bu sabah dev bir Gregor Samsa olarak uyandı. Rüzgar gece açık bedeninden içeri sızdığından boynu tutulmuş, vücudunun büyük bir bölümü kas kasti kesilmişti. Henüz bedenini bile tanıyamıyordu. Sabahın ilk saatleriyle camdan içeri sızan güneş, gözlerini dolduruyordu. Ağzını kocaman açtı ve ciğerlerinden karbondiosit yüklü soluğunu ağır ağır verdi. Bu yaptığı harekete esnemek dendiğini belki de yıllar sonra ancak öğrenebilecekti. Dışarıdan belli belirsiz insan sesleri duyunca tıpkı bir uğur böceği gibi kollarını ve bacaklarını iyice bedenine yaklaştırarak kendini koruma istedi. Öylece nefes bile almadan bekledi. İnsanı dünyanın ve hatı tabiatın imparatoru yapabilecek kabiliyetler sunan bu iki organı ne kadar içine çekerse çeksin eskisi gibi yok edemeyince çırpınıp durdu yattığı yerden ve bu çırpınmaların sonunda güm diye konağın ahşap zeminine çakıldı.

Yattığı yerden, anlamsız bir ifadeyle ellerine bakıp durdu bir müddet. Kimse gelmeden bulunduğu yerden çıkıp gitmek istiyordu. Kendini beğenmiş, ebeveynleri tarafından süper akıllı ilan edilmiş sarı kafalı bir çocuğun eline düşüp, onun o çirkin sesinden “uç uç böceğim annen sana terlik, pabuç alacak” dinlemek istemiyordu. Sırtının üzerinde zor da olsa biraz hareket edebildi. Yaşamını sürdürebilmesi için bu yeterli değildi. Bir çiçeğin ince dallarına uçmak, o çiçeğin yapraklarını kurutmaya yeminli haşerelerle kahvaltı yapmak dururken o bilmediği bir yerde sırt üzeri kalakalmış, çaresizliğin sancısını çekiyordu. Bacakları ile güç kazanıp sırtını yerden daha kolay hareket ettirebileceğini yarım saatlik çırpınışlar sonucu kavradı. Bir şekilde havalanmalıydı. Ayaklarıyla yere doğru güç uygulayıp kendini kaldırdı ve kollarını çırpmaya başladı. Kayığa çıkarılmış balık gibi çırpınıyor ve anlam veremediği sesler duyuyordu. Çırpınmanın sonucunda yerinden havalanamayacağını anlayan Samsa, yüzünü

buruşturup kaşlarını indirme suretiyle hüngür hüngür ağlamaya başladı. Daha önce hiç tatmadığı bir tat, ağzına değdi. Çiçeği burnunda insanımız Samsa, tuzlu gözyaşlarını tadıyor, insanlık alemine hoş geliyordu.

Gözyaşlarının tadına alışırken odasının kapısı açıldı. Üstünde sabahlığıyla orta yaşlı, gözleri ceviz iriliğinde, esmer bir kadın girdi içeri. Samsa gözyaşlarını saklamadı. Kadının sesi şefkatliydi. Bir şeyler söylüyordu her ne kadar anlamasa da artık eskisi gibi de ağlamıyordu. Korkmamıştı, sadece çaresizdi. Çaresizler korkar mıydı? Bir cevap veremedi Samsa. Konuşamıyordu fakat başını, yanına gelen kişinin göğsüne yaslayacak kadar akıllıydı. Bütün annelerin gücüydü bu: sesiyle huzur ve merhamet dağıtmak.

Annesinin dizinin dibinde saç okşanan Samsa, içeriden yeni bir ses duydu. Bu ses öyle ki yanıyordu içten içe, ihtiyar bir ses sevdiğiyle konuşuyor, “niye çattın kaşlarını?” diye soruyordu. Samsa, gözleriyle kendi bedenini süzdü. Kanatlarını aradı, beneklerini. Derin soluklarının melodisiyle şefkat şelalesinin serin suları altında yeniden uykuya daldı. Annesinin kalbine bu denli yakın olduğu kadar, kendini içerisinde bulduğu hayata uzaklık duyuyordu. Annesi başını eğip soluğunu dinledi, ciğerlerinin hırıltısıyla acıttı canını.

Samsa rüyasında ince bir yaban çiçeğinin gövdesine tutunmuştu. Sımsıkı tutunan Samsa bir yandan çiçeğin yapraklarına doğru ilerliyor diğer yandan da göz ucuyla annesini arıyordu. Annesini göremeyince telaşa kapıldı ve daldan dala uçmaya başladı. Ardından bir papatyaya kondu, sonra çimenler arasına indi. Çevresini telaşla kolaçan ediyordu ki kalbinin atmadığını fark etti. Kalbini düşürdüğünü zannetti ve hızla geri dönmeye koyuldu, geldiği yerlere tek tek baktı. Panik içerisinde geçmişine dönen Samsa, kendini yine annesinin kucığında, rüyanın başladığı yerde ağlıyorken buldu. Annesiz kalınca kalbine bile sahip çıkamıyordu. Ne olduğuna bir türlü karar verememişti. Tatlı bir rüya, kabusa

dönmüş ve daha da ağırlaşarak gerçeğe bürünmüştü Samsa için. Yeniden beneksiz, yeniden kanatsızdı. Sahibi olduğu tek şey nasıl kullanacağını bile bilmediği iki kaba organdan ibaretti onun için. Dahası, kendi bedeninde var olan her şey onun değilmiş kadar yabancı ve hissizdi. Annesi onu korkunç parmaklıkların içerisine hapsedip dışarı çıkıttı. Bir yolunu bulup kaçmak ister gibi yatağında tepinse de sonuç alamıyordu. Penceresinin önüne bir çobanaldatan kondu, Samsa özgürlük mücadelesinden tam yılmışken. Onunla bir müddet eğlendi, sesini çok beğendi. Samsa'ya konser vermek için gelmişti sanki. Odasına ablası Grete geldi, ağzındaki bütün dişleri Samsa'ya sergileyerek elindeki kırmızı elmayı dişliyordu, ısırır ısırılmaz bastı çığlığı. Grete onu kucağına aldı, odasından çıkardı. Grete'nin sağ eli, hem kardeşini sarıyor hem de kırmızı elmayı tutuyordu. Elma Samsa'nın sırtına konmuş bir uğurböceği gibi duruyordu.

Akşam olunca konağın geniş salonu renge renk süslerle kaplanmıştı. Samsa asık suratını kimseden esirgemiyordu. Bütün cep telefonları Samsa'ya yönelmiş, fotoğrafını çekiyordu. Samsa duyduğu her sese dönüyor ama cevap veremiyordu. Flaş sesleri kapladı kulaklarını. Samsa, acı ve hıçkırık yüklü bir ağlamaya büründü. Elleriyle annesinin elbisesini sımsıkı tutarak çekti.

Grete içeri girdiğinde yüz hatları umut dağıtıyordu, ışıklar o anda kapandı ve bir alkış gürültüsüyle çalkandı yüreği Samsa'nın. Işıkların yanması ise onun kendinden geçmesini sağlayan asıl olay olmuştu. Samsa'nın mum denildiğini henüz bilmediği bazı maddeler babasının çakmağıyla tutuşturuldu, "iyi ki doğdun Gregor" lar yükseldi konağın çevresinde, alkışlar koptu. Grete, siyah benekli, zarif bacaklı, incecik kanatları görünen, kafasından antenlerine kadar bütün teferruatı düşünülmüş ve bir orduya yetecek büyüklükteki uğur böceği şeklindeki yaş günü pastasını, büyük bir mutlulukla ve sevgi dolu bakışlarla annesinin kucağında 1.yaş gününü kutlayan Samsa'nın önüne bıraktı. O gece Samsa'nın haykırışları eşliğinde, onlarca kişi, devasa pastayı bitirdi.

TOHUM

Ben senin sandığından birkaç kabuk daha içerdeydim Kemal. Senin gördüğün çiçekli bahçeye, sen gittiğinde ben kendimi gömdüm. Hıdrellezde gül ağacının dibine dilek çizdiğim bir kâğıdı gömer gibi. Kendimi gömdüm ve istedim ki kadim bir tohum gibi saklanıp gideyim. Ne filize durmak olsun nasibim ne çürüyüp gitmek kaderim.

Binlerce yıl bekledim.

Belki ben beklemek kelimesinin kendisiydim.

Fiili ve kavli duayı anlatırdı çok eskiden bir hoca bey. Camiinin pervazına yerleşmiş kitap okurken seneler sonra kıtayı meşgul edecek yecüc ve mecüc neslini görürdü rüyasında. Bir de beni görürdü, ellerimde olgun kirazlar. Düşünmeden ağızma atıverirken uyanırdı her seferinde. Enzu besleme çekip okunmaya devam ederdi her gece.

Belki ben görülen düşlerin tabiriydim.

Bir elimde sevgim bir elimde yurdunu kaybetmiş bir dengbejin sessizliği yazılıydı dua gibi. Muska gibi taşıdım kollarımı göğsümde. Alnıma vurdu durdu yokluğun. Kader dedi haminne. Alın yazım sen misin yoksa olmayışın mı söyle.

Belki ben kaderin kazaya evrildiği kurgu bir evrendim. Sonra mevsimler çektim, iğde çekirdeklerinden tesbihler dizdim kendime.

Çektim.

Parmak uçlarım otuz üçün sonuna dayanınca tokat yemiş gibi durdum. Ağlamam durmadı ama. “Daha geçmedi ki sızım, nasıl biter” dedim. Panikledim. Allah’ı halime vekil kılışım daha bitmemişti. Yükümü indirip ona verişim. Dertop olmuş bir yük yumağı halimi ayan edişim bitmemişti. Bir sonraki otuz üçe geçtim telaşla. Ağlamam bir çocuğun ağlamasına döndü. “Bana zarar dokundu ve sen merhametlilerin en merhametlisisin” dedim sevdiği dilde. Bu cümleyi her dilde diyecek kadar derine saplanmış, dişlerimi kemiklerimi sızlatıyordu dileğim. Hiçbir dilde çözümü olmadığı iddia edilen bir hâldi dilediğim. Kesik kesik nefeslerim imameye dayandığında sakinleştim.

Hayır kızgın değilim. Hayır kırgın değilim. Yorulmadım eskimedim.

Herkesin zafer için geldiği bu meydana Kemal,

Ben yalnız sana yenilmek için geldim.

YIKIMCI UZUN MUSTAFA

Onu ilk kez çocukluğumun geçtiği köyde oturan ve ilçeye taşınma kararı alan bir komşumuzun evinin civarında gördüğümde korkudan titremiştim. Uzun boyu ve kahverengi paltosu, her zaman yamuk duran şapkası ve ağzından hiç eksik olmayan sigarasıyla tıpkı leş görmüş ve etrafında keşif yapan bir akbaba gibi bir omzu hafif düşük vaziyette duran Yıkımcı Uzun Mustafa, önce yıkacağı evi şöyle bir uzaktan gözlerini yıldırarak alttan yukarı doğru süzderdi. Dış keşif tamamlanınca sıra evin içine gelirdi. Boyu uzun olduğundan merdiven kullanmaz, kulağını kaç kat olduğunu kimsenin bilmediği kireçle kaplı çatıdaki ardıc ağaçlarına tek tek dayar ve dinlerdi. Duyduğu seslere göre (ağacı kemiren kurt sesleri) ve bizim bilmediğimiz diğer şeyleri kafasından tartar ve yuvarlak bir hesap çıkarırdı. Sonra kural gereği zor karar verdiğini göstermek üzere şapkasının üzerinden şapkası ile birlikte uzun uzun başını kaşır ve kafasından yaptığı yuvarlak hesapla çok önemli bir kararı açıklıyormuş gibi yıkım ücretini ev sahibinin kulağına usulca söylerdi.

Genelde önce anlaşmazlık çıkar, ev sahibi sağa sola başını sallar, bu baş sallama kurbanlık koyunun naz etmesi gibi dramatik bir görüntü çizer fakat kısa sürede el sıkışılarak pazarlık biterdi. Bu anlamda Yıkımcı Uzun Mustafa'nın eli hafif sayılabilirdi. Ev sahibinin canını fazla acıtıp debelenmesine fırsat vermeden sonuca ulaşmayı biliyordu. Yıkımcı Uzun Mustafa bazen pazarlığın sallantıya girdiğini sezince uzun paltosunu savurarak ev sahibine sırtını dönüp gitme numarası yapar ve kendisini kıymete bindirerek işi bitirirdi.

Yıkımcı Uzun Mustafa'nın ne iş yaptığını öğrendikten sonra çocuk aklımla ondan çok korkmaya başlamıştım. Onu ne zaman görsem içimi tuhaf bir hüznün ve korku kaplar, sanki bizim de evimizi hatta tüm köyü yıka-cakmış ve arabasına doldurup götürecekmış

hissi sürekli beni rahatsız ederdi. Özellikle o meşhur ve sanki derin bir kuyuda yıllarca hapse zorlanmış ve sonunda kaçmayı başarmış tuhaf bir yaratığın böğürme sesine benzeyen gamsız gülüşünü duyduğumda kulaklarımı tıkardım ve tir tir titrerdim. O gülüşte neler gizliydi oysa. Tecrübe, acı, alay, hayata boş vermişlik, öfke ve daha kim bilir neler. Hele o tıpkı sararmış ve paslanmış, sağa sola yatmış bakımsız mezar taşlarını anımsatan dişlerini bir görmeliydiniz. Kendisini bu yıkım işlerine o denli kaptırmıştı ki ne dişlerine ne de kendisine bakmak aklına bile gelmezdi Uzun Mustafa'nın. Yıkım işi yaptığından olsa gerekti, Uzun Mustafa'yı tam olarak hiç mutlu göremedim. Ne kadar gülse de gülüşü bile bir tuhaftı. İnsanların evlerini ve anılarını yıktığı için belki de hayatın ona verdiği bir cezaydı bu mutsuzluk. O huzur dolu bir bakışı ve ruhun sükûna ermiş rahatlığını Uzun Mustafa'da görmek mümkün değildi.

Yıkımcı Uzun Mustafa köyden şehre göç kararı alan köylülerin evini yok pahasına, daha doğrusu çatısındaki ardıc ağaçları fiyatına alır ve yıkardı. Çatıyı büyük bir ustalıklı yıktıktan sonra içinden ardıc ağaçlarını çekip alır ve onu eski kamyonetine yükleyerek götürürdü. Onun ağaç yüklü kamyonu köyün yokuşuna tırmandığında tuhaf bir heyecan kaplardı içimi. Çocuk aklımla o ağaçları nereye götürdüğünü ve ne yaptığını çok merak ederdim.

Yıkımcı Uzun Mustafa ve adamlarını çocukken en son Kınkın Ömer'in evini yıkmak için pazarlık yaparken görmüştüm. Yine uzun paltosu, yamuk şapkası ve sigarasıyla Uzun Mustafa evin etrafında keşif yapıyordu. Adamları ise büyük bir ciddiyetle kamyonun yanında gelecek emri bekliyorlardı. Uzun Mustafa keşfini bitirince Kınkın Ömer'le pazarlığa girişmişti. Fakat pazarlığa Kınkın Ömer'in karısı olan ve iri cüsseli Suna teyze de karışmıştı son anda. Aslında her zaman

Suna teyzenin sözü geçerliydi ve bunu köyde bilmeyen yoktu. Ama Suna teyze uyanık olduğundan pazarlığa sonradan karışarak bu etkisini kocasının otoritesi lehine azaltırdı. Köyde traktörü hep Suna teyze kullanır, tarlaları sürer ve ekini o biçerdi. Kınkın Ömer ise tıpkı muavin gibi ayakta dikilerek traktörde Suna Teyze ile emaneten gider gelirdi. Sanki Suna teyze ona değil de, o Suna teyzeyle emanet verilmiş gibiydi. Kınkın Ömer'in ismi gibi traktörü de hep nazlı çalışır adeta kın kın kın şeklinde sesler çıkararak uzun müddet tekledikten sonra yola koyulurdu. Suna teyze Uzun Mustafa'ya ne söylemişti duymadım ama uzun Mustafa biraz gönülsüzde olsa Suna teyzenin fiyatına razı olmuş ve adamlarına o meşhur el işaretini çakmıştı bile.

Adamlar kazma ve küreklerle evin çatısına tıpkı akbaba sürüsü gibi çullanmışlardı. Evin çatısı köydeki diğer evler gibi topraktı ve yıllarca yağmur yiyip yuvaklanmaktan (yuvarlak taşla sıkıştırmak) adeta beton gibi olmuştu. Uzun Mustafa'nın adamları kan ter içinde durmadan çatıyı kazmaya ve ardıç ağaçlarına ulaşmaya çalışıyorlardı. Bu acı ve yürek paralayıcı manzara, akbabaların bir leşi dişleriyle parçalayarak kemiklerini açığa çıkarmalarına benziyordu. Ağaçlar birer birer görünmeye başladıkça Uzun Mustafa daha bir canlanıyor, seviniyor ve ağaçları yakından görüp incelemek için sabırsızlanıyordu.

Benim gibi birçok meraklı çocuk ve büyük insanlar bu yıkımı heyecanla izliyordu. Kınkın Ömer yüreği yufka bir adam olduğundan yıllarca emek verdiği, tamir edip ayakta tuttuğu evinin yıkılmasına dayanamamıştı ve sırtını bize dönüp duvarın dibine sinerek bir çocuk gibi koluyla gözlerini silerek gizlice ağlamaya başlamıştı. Uzun Mustafa bunu fark etti ve yanına gidip elini omzuna koyarak, yüzünde ince bir alayla iş sırasında takındığı ciddiyetin boğuşmasına aldırmadan, Kınkın Ömer'e ikna edici klasik laflarından birkaçını söyledi. Suna teyze hiç tepki vermemişti.

O zamanlar köy beş yüz hane vardı ve köyde bu şekilde bir evin yıkılması neredeyse kö-

yün yıkılması gibi üzücü karşılanırdı. Uzun Mustafa'nın adamları yaklaşık beş saatlik bir çalışma sonrasında tüm ağaçları çıkarıp yere yığımışlardı. Uzun Mustafa ise sürekli ağaçları eliyle yokluyor, inceliyor, ayağı ile tekmele-yerek nasıl karlı bir iş yaptığının keyfini çıkarmak istiyordu. Bu işleri bilen tek adamdı Yıkımcı Uzun Mustafa. Aynı işi yapan ikinci bir kişi yoktu. Bu durum köylülerin gözünde Uzun Mustafa'nın önemini ister istemez artırıyordu.

Ağaçları kamyonu yüklediklerinde içimi yine garip bir hüznün kaplamıştı. Yıllardır önünden her sabah okula geçtiğim bir ev daha tarihe karışıyordu. Her sabah Suna teyzenin uyuşukluğuna kızdığı eşine bağırma sesini duymayacaktım. Geçmişte yaşanan hatıralar, sevinç ve üzüntüler yıkılan bu evin altında kalarak toz duman içinde boğulup gitmişti adeta. Çocukluğuma ve kişiliğime ayar veren, şekillendiren, tıpkı orkestradaki bir sazın eksilmesi gibi anlaşılmayan, eksikliği henüz duyulmayan bir boşluk oluşturarak yaşamın içinden bir ses daha eksilmişti. Kendi evimiz yıkılmış gibi üzülüyordum. Uzun Mustafa'ya çok kızıyordum. Uzun Mustafa olmasa bu ev yıkılmayacaktı diye düşünüyordum.

Eskiden köylerde bütün insan karakterlerini barındıran, farklı yaşam tarzlarından oluşan, ruhumuzu ve estetiğimizi dengeleyen bir terkip vardı. Günümüzde şehirlerde insan karakterlerinin, yaşamların ve seslerin ne kadar birbirine benzediğini gördüğümde köylerimizi ve Yıkımcı Uzun Mustafa'yı hüznünle hatırlıyorum.

Yıllar sonra biz de ilçeye taşınmıştık. Babam kendi yaptırdığı tek katlı ve bahçeli evimizin arka kısmına ek olarak küçük bir bina yaptıırıyordu. Çatı için ardıç ve kavak ağacı gerekiyordu. Babam bir sabah erkenden beni yanına aldı ve bizim eve epey uzak olan ve ilçenin dışında yer alan bir evin kapısını çaldık. Kapıyı oldukça yaşlı, uzun paltolu ve ağzında sigara olan bir adam açmıştı. Babam gülererek bana döndü ve "tanıdın mı?" dedi. Önce çok affalmıştım ama dikkatlice baktığımda bu kişinin

Yıkımcı Uzun Mustafa olduğunu anlamakta gecikmedim. İçimi garip bir korku kapladı. Avluya geçtik. Burada birçok marangoz aletleri ve tezgâhlar vardı. Uzun Mustafa yıktığı evlerden topladığı ağaçları burada işleyerek tekrar satıyordu. Çocukken nereye gittiğini bilmediğim için meraklanarak çatladığım yıkılan evlerin direkleri buraya geliyordu. Burada kesilip biçiliyor ve tanınmaz bir hal alıyordu. Daha sonra belki bir bahçenin çitlerinde belki de bir evin çatısında kullanılmak üzere buradan tekrar alınıp götürülüyordu.

Babamla uzun uzun sohbet ettiler ve eskiden konuştular. Artık fazla yıkıma gidemediğinden yakınıyordu Uzun Mustafa. Yaşlanmıştı ve hasta olduğundan bahsediyordu. Saçları yanmaktan son anda kurtarılmış bir eşya gibi tuhaf sarı bir renk almıştı. Sık sık öksürüyordu ve yine sigara ağzından düşmüyordu. Ne kadar hasta ve yaşlı olsa da Uzun Mustafa'nın akli fikri hala köylerdeki eskiyen evlerin çatılarında yıllara meydan okuyan ardıc ağaçlarındaydı. Konuşurken sık sık eski günlerini anlatmaktan geri durmuyordu.

Babamla gerekli ağaçları aldık ve bir kenara ayırdık. Uzun Mustafa onları kantarla tarttı ve babamla usulen bir pazarlık yaptıktan sonra parasını özenle sayarak aldı.

Zaman zaman çok ağır hasta olduğunu duymuştum ama geçen zaman içinde ilerleyen teknoloji bahanesiyle Uzun Mustafa ile fazla işimiz olmadığından onun yıktığı evler gibi sessiz sedasız arkasında üç beş kişiyi öksürten bir toz yığını bırakarak göçtüğünden haberdar olamadım.

Uzun zaman sonra bir bayram tatilinde yıllardır hiç gitmediğim köye gitmek gelmişti içimden. Dört beş hane kalan o koca köyde evler başıboş çürümeye terk edilmişti. Uzun Mustafa için nasıl bir ganimet vardı oysa. Ama Uzun Mustafa ölmüştü ve bu işi yapan başka birisi yoktu. Evlerin içi boştu ve yaşlı insanlar gibi düşmemek için son bir kez daha birbirine yaslanmışlardı adeta. Geçen zamanın her şeyi yok eden hırsına dayanabilmek için inatla direniyorlardı.

Yıkımcı Uzun Mustafa ile birlikte önemli bir meslek de kaybolup gitmişti. Çatılarda ki-reçle badana edilmekten adeta iki kat kalınlaşmış ardıc ağaçlarının içinde ağaç kurtları bayram ediyordu. Artık tüm ağaçlar onlara kalmıştı. Bazen Yıkımcı Uzun Mustafa yıkacağı evin çatısındaki ardıc ağaçlarının bazılarını kulağını koyar ve sessizce onları dinlerdi. Boyu uzun olduğundan sandalye kullanmadan kulağını çatıya dayayabilirdi. Ağaç kurdu sesi duyarsa o ağaçlara daha düşük fiyat verir ve "ağaç kurtları bana bir şey bırakmamış arkadaş" diyerek pazarlığı iyice alevlendirirdi.

Geçen gün çürümeye terk edilmiş bir ev gördüm. Uzun paltosu, ağzından meme gibi hiç düşürmediği sigarası ve şapkasıyla bir adam keşif yapar gibi evi inceliyordu. Gözlerini yıldırarak eve aşağıdan yukarı doğru şöyle bir bakarken, yüzüne zorla kondurduğu alaycı, soğuk havada tekleyerek çalışan su motoru gibi gülüşüyle derin bir pazarlığa tutuşmak üzereydi.

Fotoğraf: Ömer Lekesiz – Kahramanmaraş

“Kaderin birdenbire bir çarpıcılıkta ortaya çıkardığı bu kaza ile bu teslimiyet ve Yaradan’a sığınma arasında birkaç saniye derin bir boşluk yaşadım. Şüphe mi hayır, isyan mı hayır, bunların hiçbirine uzantısı olmayan fakat bizim sınırında durmaya mecbur kaldığımız gerçeğin üzerimize bırakılırken doğduğu deprem...”

Cahit Zarifoğlu / Yaşamak

ANADOLU'NUN ŞİİRDEN SESİ

Anadolu. Adı gibi dolu, adı gibi ana. Bizi kuşatan, ruhumuzu doyuran bir bereket abidesi. Serin serin esen yellerin içimize huzur taşıdığı bir tren katarı gibi her bölgeden ayrı bir renk ve huzur ile gönlümüzü besleyen evrensel bir dünya nimeti.

Anaların ana gibi olduğundandır Anadolu adı. Dimdik ayakta duran, bir kale gibi vatanını savunan, yüreğiyle memleket ateşini yakan bir sevdalar durağıdır Anadolu.

Yolu Anadolu'ya uğrayıp da gönlü mutman olmayan, içi huzurla dolmayan kimse olmamıştır. Sadece bugün için değil Anadolu var olduğundan beri dünyanın gözü, gönlü, bereketi olmuş bir aziz cennettir bu topraklar.

Böylesine bir güzellik şiirlere, türkülere, şarkılara konu olmaz mı hiç? Şairlerin ruhu kanat çırpamaz mı Anadolu diye diye.

“Sen bizim dağları bilmezsin gülüm,
Hele boz dumanlar çekilsin de gör.
Her haftası bayram, her günü düğün,
Hele yaylalara çıkılsın da gör.”

Abdurrahim Karakoç böyle sesleniyor sevdiğine. Ona Anadolu'nun bereketiyle selamlar gönderiyor.

Abdurrahim Karakoç, ilhamını Anadolu'dan alan ve Anadolu'nun her karşısını gönlünün güzellikleriyle besleyen bir şair. Acıyı, sevinci, ayrılığı, kavuşmayı hep Anadolu'da bulmuştur Karakoç. Her mevsim ayrı bir güzellikle sever Anadolu'yu. Çünkü Anadolu her mevsimin güzelliğini içinde taşır.

“Bilmezsin ovalar nasıldır bizde;
Kağnılar yollarda, yoncalar dizde...
Saydıklarım damla değil denizde,
Hele bir ekinler ekilsin de gör.”

Anadolu demek köy demektir daha çok. Kerpiç evleri, tozlu yolları, tarlası, meydanı, insanı ile köydür Anadolu. Bazen de direnmektir

düşmana. Topu, tüfeği olmasa da yüreğiyle düşmanın karşısına dikilmenin adıdır Anadolu. Anadolu'nun şehirleri zamanla büyük şehirlere öykünüp de saf ve huzur veren görüntüsünden uzaklaşsa da Anadolu'nun köyleri her vakit efil efil esen yelini başından eksik etmeden dimdik ayakta durur. Küsmeyen, yılmadan yıkılmadan ayakta duran Anadolu yürekli terk etmedikçe toprağını Anadolu da sonsuza kadar koruyacak sınımsız yüzü.

“Anlamaz, bilmezsin sen bizim halkı,
Sevgiyi bulasın, yakına gel ki...
Kalıplar gerçeği göstermez belki
Gönül perdeleri sökülsün de gör.”

Karış karış bilir Anadolu'yu Karakoç. Kendi de onun bir parçasıdır. Sesini bilir, yüreğini bilir, gözünün içine baktığı zaman derdini bilir. Yüzünün kavrukluğu yüreğinin yanıklığı ile buluşur ve seslenir Anadolu'ya.

“Ter kokuyordu Çukurova tarlaları
Irgat Türküleri duyuluyordu uzaktan
Ekin biçiyordu yalınayak köy kızları
Elleri kabarıyordu oraktan.

Gökbelen dağlarına yağmur yağıyordu;
Yetimler mahallesinde bir çocuk ağlıyordu”

Her türlü derdine aşınadır Anadolu'nun. Hangi hain ellerin Anadolu'yu kana buladığını da çok iyi bilir şair. Çukurova bereket kokarken doğunun kan kokmasının da kimler tarafından kurulduğunu çok iyi okur şair bakışıyla.

“Kan kokuyordu doğunun çimenli yayları;
Silah sesleri geliyordu Şırnak'tan.
Oğulsuz koymuşlardı ak saçlı anaları;
Tütünler tedirgin olmuştu ocaktan.

Cilo dağlarında kamalaklar üşüyordu;
Garipler köyünde bir gelin düşünüyordu”

Anadolu'nun sadece taşına toprağına hayran değildir Abdurrahim Karakoç. İnsanın yüreğine de sevdalıdır. Hüznünü hüznü bilir, acısını kendi acısına ortak eder. Boynu bükük insanların yüreğinin kırıklığını tüm zerresinde hissederek.

“Gitmişti makama arz-ı hâl için,
'Bey' dedi, yutkundu, eğdi başını.
Bir azar yedi ki oldu o biçim...
'Şey' dedi, yutkundu, eğdi başını.”

İsyanlı bir sükûttur Anadolu insanının yaşadığı. Devlete karşı saygılı, kanunlara karşı boynu kıldan ince ama hıncını içinde bileyen bir yürektir onun yüreği.

“Yürüdü, kör-topal çıktı şehirden,
Ağına küfürler doldu zehirden;
Salladı dilini... vazgeçti birden,
'Oy' dedi, yutkundu, eğdi başını.”

Sevdalı olunca, aşkla bağlanınca bu memleketin her karış toprağı insan için huzur ikliminin nimetlerini sunar bu toprakları gönülden seven herkese. Sevmektir esas olan. Anadolu'yu sevgi besler, aşk besler. Abdurrahim Karakoç'un sevdası ise sonsuzdur, tıpkı kendisi gibi.

“Maraş', Muğla'ya, Kırklareli'ne,
Yiğit Köroğlu'nun Çamlıbel'ine,
Kars'ın yaylasına, Van'ın gölüne,
Ağrı'nın karına âşiksın gönül.”

Noldu bu gönlüm noldu bu gönlüm
Derd-ü gamla doldu bu gönlüm
Yandı bu gönlüm yandı bu gönlüm
Yanmada derman buldu bu gönlüm

Yan ey gönül yan yan ey gönül yan
Yanmadan oldu derdine derman
Pervane gibi pervane gibi
Şem'ine aşkın yandı bu gönlüm

Gerçi ki yandı gerçeğe yandı
Rengine aşkın cümle boyandı
Kendide buldu kendide buldu
Matlabımı hoş buldu bu gönlüm

Sevad-ı a'zam sevad-ı a'zam
Belki oluptur Arş-ı muazzam
Matlab-ı canan matlab-ı canan
Olsa acep mi şimdi bu gönlüm

El fakru fahri el fakru fahri
Demedi mi ol alemler fahri
Fahrini fakrin fahrini fakrin
Mahv-u fenada buldu bu gönlüm

Bayrami imdi Bayrami imdi
Bayram edersin yar ile şimdi
Hamd-ü senalar hamd-ü senalar
Yar ile bayram kıldı bu gönlüm

Hacı Bayram Veli

PAYINA ACININ VE KEDERİN EN BÜYÜĞÜ DÜŞEN ANADOLU İNSANI...

“Anadolu insanı, acısını hemen dillendirmek istemez; derisinin altına sıkıştırdıkça sıkıştırır sıkıntısını. Bunalımı yüzlerinde toplanmış insanlar da Anadolu’dan çıkar.” der, merhum Nuri Pakdil...

Anadolu insanını tarif eden binlerce sözden biri bu... Asırlardır katliamlarla, savaşlarla, âfetlerle, ihanetlerle imtihan olmuştur Anadolu insanı... Asırlardır nice ciğerpârelerini, nice goncalarını toprağa koymuştur da ‘vatan sağ olsun’ demiş ve acısını derisinin altına sıkıştırmıştır... Kınalayıp gönderdiği yavrularının al bayrakla sarılmış ta-

butlarını karşılamıştır çoğu zaman... Babalar; düşman gülmesin, bizi güçsüz takatsiz sanmasın diye gözyaşlarını içine akıtmıştır. Demir gibidir Anadolu insanı, demir gibi... Bir bayrak uğruna canından geçer. Ezan uğruna başlarını verirler, tek ‘Allahû Ekber’ yankılansın vatanının üstünde diye... Bacısının örtüsü, nâ-mahrem eli değmesin, kâfirden uçan toz annesinin ayakkabısına değmesin diye vücudunu siper etmiş asırlar boyu, nice Sütçü İmamlar... Akıldan noksanı dahi akıllanır; vatanın taşına göz dikenlerin gözünü oymak için...

Çilekeştir Anadolu, asırlardır nice belâlara, musibetlere, âfetlere düçar olmuştur. Yüz-

yılın imtihanını da geçen şubat ayında yaşadı. Adana, Adıyaman, Diyarbakır, Gaziantep, Hatay, Kahramanmaraş, Kilis, Malatya, Osmaniye, Şanlıurfa yüzyılın felâketini yaşayarak kısa aralıklarda şiddetli depremlerle sarsıldı. Anadolu âdeta viran oldu. Bu depremlerde 50.000'den fazla insan vefat etti, 110.000'e yakın insanımız yaralandı. Binlerce insanımız evsiz kaldı. Aileler dağıldı. Kimileri âilesinden, akrabalarından 40-50 kişiyi kaybetti. Her yeralının her müteveffânın çeşitli hikâyeleri var. Her yerde söylüyorum; evet, deprem güneydoğu Anadolu'yu vurdu ama tüm Anadolu'yu kulbe-i ahzâna çevirdi... Hepimizin evinde o hikâyeler konuşuluyor. Ne eskisi gibi iyi hissedebiliyoruz kendimizi ne gülümseyebiliyoruz. Allah hepimizin evini, yuvasını, âilesini muhafaza etsin ama sanki hepimizin evinden 50.000 cenaze çıktı...

Vefat etmiş kızının elini bırakamayan o babanın çaresizliği hepimizin evinin, tüm Anadolu insanının hâl-i pür-melâlidir mesela... '30 saattir babamın cansız bedeniyle buradayım' diyen Cemile'nin o hüznü serzenişi; tüm Anadolu insanının serzenişidir. Onun bu sözlerini duyan görevlinin boğazının düğümleşmesi, sesinin titreyişi hepimizin boğazının düğümleşmesi, sesinin titreyişidir. Enkazlardan uzanan tesbihli eller, secdede kalmış başlar; son yıllarda tanıyamadığımız, gördükçe şaşırduğumuz Anadolu'nun aslında bunlar olduğunu gösterir nitelikte şahitlerdi. Ölümün de hayırlısını isteriz ya; secdelerde ölmek, zikirlerde ölmek, Allah'a kıyamda ölmek kadar hayırlı ölüm var mı ki? Bir de îman ehlinin enkaz altındaki ölümleri için şehâdet hükmü var. Acısı hayatta kalanlarda oldu ama onlar kurtuldular belki de bu dünyadan... Coğrafyanın hiçbir şeyden haberi olmayan bebekleri dahi ağızlarında süt kokusuyla Anadolu insanı oluverdi birkaç günde... Anadolu insanı olmak; alelade insan olmak değildir, çileli bir hayata düçar olmak demektir. Çünkü asırlardır bu böyledir. *Acımın da hüznün de kederin de en büyüğü düşmüştür Anadolu'nun payına... Taksim eden Allah, elden ve dilden ne*

gelir ki! O'nun verdiği'ne 'hayır' diyemeyiz zira! Gurur duyarız ancak. Çünkü Anadolu sathı, yüce bir dağdır. Ve Allah, dağına göre karı verir. Yüklenemeyeceği yükü yüklemeyiz zira... Ne savaşlar ne katliamlar görmüş bu coğrafya, her seferinde daha güçlü bir şekilde ayağa kalkmıştır. Ve 'her zorluğun sonunda elbette bir kolaylık vardır' ayet-i kerimesine 'amennâ' demişleriz biz! Ayet-i kerime mücibince cânım Anadolu insanı elbet ayağa kalkacaktır biiznillah. Çünkü mucizelerin hüküm sürdüğü, sınırlar ötesi hayata dönüşlerin sıradanlaştığı; olağanüstülüklerin olağan hâle geldiği bir coğrafya burası. Sahibi Allah'tır Anadolu insanının. 2-3 saatte süt emmesi gereken bebeklerin enkaz altından sağlıklı bir şekilde çıktığı, çocukların 'ben tokum' diyerek çıktığı yurtların özü olan Anadolu'dur burası... Sahibi Allah'tır derken kastettiğim budur. Çünkü bu durum karşısında tıp bile âciz kalmıştır. Yurt, yurtların özü; insanı da kâinat ehlinin özüdür. İmtihan büyük ama mükâfat da büyük olacak inşaallah.

Sözlerimi tamamlarken duam şu ki; Allah başka acılar göstermesin! Musibetler insanın makamını yüceleştirir. Makamımız yücelsin ama âfetlerden, acılardan, felâketlerden uzak etsin yüce Rahman! Hassaten içimizdeki beyinsizlere, kalpsizlere iz'an nasip etsin. Onlar yüzünden bizi helâk etmesin.

Ve's-selâm!

DIYARI RAYİHA

Sözün özü teberru dile
İthaf
Başlangıç, bitiş; besmele...
Hep istedim ilkeme dünyalar, rüyalar sığacağına
Ayetler yeşersin benlik tarlamda
O vakit hangi kendini bilmez
Densiz dünyanın savruk romancıları
Şiircileri ne demiş çok da umurumda mı?
Ellerimiz pis
Korkma,
Abdest cennet ırmağından havadis.
Kaç namaz varsa o kadar haktan kefiliz
Tarih yazmış bir defa tabutlarımız
Arzı aleme hükmeden,
Peygamber ümmeti
Osmanlıyız ya biz.

Yaşamaktan fırsat kalmıyorsa da
Sevgiyi hak eden analar
Şehitlerin şanlı sahipleri
Kadınıdır Anadolu'nun.
Dağ kadar yükleri bir secdede atar başından
Bir duasıyla kurulur yuvalar
Şefkatinde muamma yok elinde olmayı
Veren başka coğrafyada
Yaşamaktan fırsat kalmıyorsa da sevmeye
Bir tek sevecek Anadolu'nun
Şehitler diyarının anaları.

Sonra bizi bitiren denklemin birleşimi
En büyük afet oldu beldemize:
Namuslu yaşayanı namussuzca yönettiler
Kanunsuz sözcükler
Mürekkep yalıyor döküntü için.
Nefes bitti dediklerinde kursağına tıkanmış
Ah çekmek isteyen ne varsa
Kıvranıyor Anadolu dedikçe
Hepsinin kefesine oturtunca dünyayı
Sallanır binalar
Rahat uyusun diye
Sütüne doymamış bebeler mezarlığı.

Burası Anadolu
Burada
Mescitten büyük mektep
İslam'dan büyük nimet yoktur...

KİLER

Ahmet, annesi ve babası öldükten sonra ağabeyinin teşviki ve yardımlarıyla evlenmişti. Bir erkek evlatları olmuştu. Fakat zaman, pek iyi gelmedi evlerinin üzerine. Ocaktaki ateş taşı, arşa ulaştı. Toprak çatladı, gök gürledi utançtan. Yağmur tavanı deldi, gök yere indi. Yedi kat sema inledi. Kadın Ahmet'i aldattığı sevgilisiyle evlenmişti. Ancak bir vakit sonra bu kez sevgilisi de kadını terk etmişti. Bazen dünya, her şeyi sığdırıyordu yorgun sırtında. Hesabı, ah'ı, intikamı... Kadın, Ahmet'e dönmek istemişti de Ahmet'in ağabeyi ve yengesini masaya vurmuş, Ahmet'in de zaten kırık olan gönlü kabul etmemiş ve hikâye öylece bitmişti. Şimdi, yarım asırdan daha eski bir tarihi olan bu fabrikada, sakat olan ayağından ötürü engelli kadrosunda işçi olarak çalışıyor, ilçe mezarlığının karşısındaki babasından kalma eski evlerinde oğluyla birlikte yaşayıp gidiyordu. Hemen evlerinin karşısındaki bu mezarlık, onu adeta şenlendiriyordu. Hülasa her bir şeyin yokluğunda hiçbir şeylik varlığına inkılap etmişti. Annesi karşından gülümsüyor, sabah henüz gün ağarmamışken döktüğü tarhana çorbasının burnundaki kokusuna babası da koşup geliyor, namazın uykudan hayırlı olduğunu bu seherlerde öylece tahayyül edip yaşıyordu. Bir türlü değiştirmeye kıyamadığı mutfak düzeni için şimdi hamd ediyordu. Ne de olsa annesinin el bezi, ananesinden kalma kalay bakraçlar ve şu tava. Hepsi buradaydı.

* *

Günler geçiyordu. Her mevsime uğramak hikmetinde Ramazan mübarek yine geliyordu.

Ahmet, "Ramazan yaklaşıyor. Şu cümle kapısının merdivenlerini temizletip vanaları filan da elden geçirmeli. Biraz kireç alayım da duvarların eteklerini sıvayıvereyim" diye işten geldiği gibi nalburun yolunu tuttu. Nalbur efendinin çay ikram etmek için ısrarını kıramayınca da ayaküstü muhabbete geçtiler.

"Bir sene Ramazan zemheriye denk geldi de... Yine de bir gece bile aksatmamıştı davulu rahmetli Muzaffer abi. Mekânı cennet olsun. Haftada bir hani komşudan para toplanacak ya, bu Zeynep de öyle babasının arkasına takılırdı. At arabasında önde Muzaffer abi, arkada kızı Zeynep, araba ile gezerlerdi. Bak, Zeynep şimdi nerelerde. Maşallah..."

Ahmet, nalbur efendi anlattıkça yine çocukluk yıllarına döndü. Ne çok gitmişti gidenler. Kalanlar da ebedî kalacak değildi.

Ahmet, o günlerde tadilat ile uğraşıyordu. Akşam, biraz da yorgunluk çökünce çay alıp televizyonun karşısına geçti. Spor haberleri vardı. "Yarı finalde turnuvaya veda eden kulüp yurda döndü." diye verdi haberi spiker. Zeynep'in kulübü... Avrupa kupalarında yarı final oynayan, Türkiye'nin en büyük kulüplerinden bir kulüp...

* *

Zeynep, havalimanından Sarıyer'e, geçen bahar aldığı villasına geçmek için taksiye binmişti. Bu arada kaza nedeniyle trafik tıkanmıştı ki yol kenarında klarnet, davul ve keman ile grup kuran sokak müzisyenleri araca yaklaştı. Davulcunun yanında bir de kız vardı. Elinde bir sepet camların önüne yaklaşıyor, para ver-

mek isteyen olursa sepetine topluyordu. Zeynep'in yüreği o an zonkladı. Avuçları terledi. Çantasından kolonya alacaktı ki eli cüzdanına da gitti. Usulca camı açtı. Hiçbir şey demeden para ve henüz sabah yurtdışından dönüşte aldığı çikolatalardan bir tane kızın sepetine bıraktı. Tekrar camı kapattı. Başını yasladı. Alnından boncuk boncuk terler döküldü. Bu arada telefonu çaldı. Arayan çocukluk arkadaşı Gülsüm'dü. "Gülsüm, nasılsın?" "Tebrük ederim Zeynep'im. İzledik maçları, gurur duydum." "Teşekkür ederim canım. Turnuvadan elendik ama senin sergi bitmeden yetişeceğim için çok mutluyum." dedi gülerek Zeynep. Başının zonklamayı bir nebze dinmişti. Vakit yirmi yıl öncesinde Gülsüm'ün babasının kâhyalık yaptığı çiftliğin kilerinde, yağmur yağarsa boyaları akar diye saman balyalarının aralarına sakladıkları resimleri yüzüne dolamıştı Zeynep'in. Az evvel para toplayan kızda şahlanan çocukluk, pençesini Zeynep'in göğsüne saplamak üzereyken Gülsüm'ün telefonu ile yeniden durulmuştu. Zeynep'in ruhu teskin olmuştu bu telefonda sonra. Zeynep ve Gülsüm sözleştiler: Zeynep, Gülsüm'ün sergisine gidecek ve o küçük kasabanın kerpiçli ve vaktin bir türlü bitmediği yıllarından bu büyük şehrin ışıltılı ancak vaktin bir türlü yetmediği salonlarına uzanan hayatlarını her desende ve renkte yeniden içine çekecekti. Ertesi gün sergiye yetişti Zeynep. Sarıldılar Gülsüm'le, hasret giderdiler. Gülsüm'ün Zeynep'e bir de sürprizi vardı. "Bak, bu resim senin için Zeynep." Zeynep'in gözünde dağlar eridi; çöller deniz, denizler kum oldu resmi görünce. Bu resim, yağmurlu bir günde çiftliğin kilerine götürdü Zeynep'i. Ağa, Zeynep ve Gülsüm'ü kilerde görünce bağırıp kovmuştu. Onlar da Muzaffer Bey'in inşaat işlerine de gittiğinden, evlerinin arka bahçesindeki ardiye niyetine kullandığı küçük odaya sığınmışlardı. Şimdi bu resim, oradaki sundurmanın altına çekip aldı Zeynep'i. O gün kaçarken, bir kâğıt ile boyaları da yanlarına almışlardı. Fakat bir masaları yoktu ve Muzaffer Bey'in davulunu yere koyup kendilerine masa yapmışlardı. İşte bu resim, davulun üzerinde

yaptıkları o resimdi. Resimde birinin ağzında fırça diğerinin sırtında küçük bir top olan iki güvercin, çölden denize uçuyorlardı.

* *

Ahmet yatsı namazını kıldı. O namaz kılarlarken mutfaktaki ocakta hazırladığı çay da demlenmişti. Bir bardak alıp oturma odasına geçti. Oğlu masada, önünde defter elinde kalem bir şeyler çiziyordu. Oğlanın başını okşadıktan sonra pencerenin yanındaki sofaya çıktı. Perdeyi sıyrıp kasabanın evlerinden görünen aşağı mahalle tarafına bakmaya başladı. Işıklar titriyor, uzakta birkaç köpek havlıyordu. Başka da bir ses yoktu. Kimse yoktu. Gülüşler, sesler çok uzaklarda asılı kalmıştı. Babasının elinde iki ekmek ve cebinde çikolata ile geldiği akşamlar gibi değildi şimdi geceler. Çikolatayı hatırlayınca yine o ateş harladı yüzünde. İçi bulandı. O zaman, yani iflas edip sıfırı tüketmelerinden önce, babası ilçenin en büyük tacirlerindendi. İlçenin köyleriyle birlikte neredeyse tüm sütünü babası toplar, sezonu gelince de nohutları alır büyük paralar kazanırdı. Her akşam eve gelirken çocukların çikolataları eksik olmazdı. Gülsüm'ün babasının çalıştığı çiftlik sahibiyle de iyi bir dostlukları vardı. Sık sık çiftliğe giderler, yemek yer sohbet eder, keyifli günler akşamlar geçirirlerdi. Böyle bir pazar günü yine çiftliğe gitmişlerdi ki yağmur bastırmıştı. Bu arada mangala ilave meşe almak için kilere geçen çiftliğin ağası, orada Zeynep ve Gülsüm'ü görünce sinirlenmiş ve onlara hakaret ederek kovmuştu. Ahmet, yemek masasının kenarında ağanın oğlu Eşref ile ellerinde çikolata öylece olanlara bakmışlardı. Gülsüm ve Zeynep de utana sıkıla koşarak önlerinden geçmiş ve gözlerinin ucu ile oğlanların ellerindeki çikolatalara bakmışlardı.

O geçti. Sonra başka pek çok şey geçti. Geçmeyen şeyler de oldu. Geçtiği için geçmeyen şeyler çoktu hem. Geçmemiş gibi görünürken geçip gidenler de...

Elbet. Bu da geçer. Demeye fikri yetmedi ancak belki o ölmeden evvel, yahut ölünce. Bu da geçer.

Baktığınızda Beylerbeyi'ni, Balkanlar'ı, çölleri, Akdeniz'i, Üsküdar'ı Fatih'i, Be-yoğlu'nu, Başakşehir'i, İzmit'i, Şanlıur-fa'yı, Kayseri'yi, Anadolu'yu, Kudüs'ü, Mısır'ı, Eyüpsultan'ı gördüğünüz; meydanlarda, so-kaklarda, yıldızlara teslim olmuş ağır gecelerde sancınıza hem ananevi mihmandar hem ilmi şefkat gördüğümüz bir büyüğümüz, muhterem Sibel Eraslan Hanımefendi bize gönlünü esir-gemedi.

Miladi 6 Şubat 2023 şafağında, tüm ilçe-leri ve köyleriyle birlikte Kahramanma-raş, Hatay, Adıyaman başta olmak üzere on bir şehrimizi viran eden, tabir-i caizse bir depremler fırtınası ile sarsıldık. Ke-der, çaresizlik, aklımızı zorla-yan görüntüler yanında, müt-hiş bir yardım-laşma ve duy-gusal bir iklime de şahit olduk. Ve bu bölgenin ruhundan mı-dır, vasat dün-yanın üzerinde ahiretle hemhal olmaya sanki pek yakın olduk. Nazarınızda o şafakla birlikte biz nasıl bir rahmani dünyaya doğduk?

Çok sarsıcı bir sabahtı. Paramparçaydık. Sanki kıyametten bi sahneydi. Zilzal suresi-nin tefsiri gibiydi yaşananlar ve şahit olduk-larımız... Allah bir daha göstermesin büyük bir afet yaşadık. Vefat etmiş kardeşlerimize Allahtan rahmet dilerim, yaralılarımız var, onlara da acil şifalar diliyorum. Dualarımız kardeşlerimizle... Milletçe bir özelliğimiz vari dar ve zorlu zamanlarda çok kısa sürede da-yanışma hareketi başlatıyoruz. Sivil, bireysel yardımlaşma ve koordine olma hızımız çoğu kez bürokrasiden daha hızlı... Evet bu açıdan

bakınca bir rahmet yağmuru başladı afetlerin gölgesinde...

Ev gidince yalnız bina gitmez... Anılar, acı-lar, mutluluklar, hatta zaten ölmüş olanlar da yeniden ölür belki. Hepsi gider... Bura-dan baktığımızda "hicret" bahsi kaç kat-manlı bir yolculuktur?

Hem ahirete hicret oldu akın akın.. Hem de büyük şehirlere göç başladı. İstanbul'da 400 bin civarında depremzede var mesela. Aniden Suriyeliler gibi olduk, Afganlar gibi olduk. Birden bire şaysizliğe tabi olduk. Eşya kalktı ortadan, çok zorlu bir tecrübe bu öte yandan, ruhun depremi gibi bir şey yaşadığı

yerdeni köyünden, şehirden kopmak zorunda kalmak. Ana-baba, evlatlar ayrıldı, birisi topra-ğa, birisi hastahane-ye, günlerce aileler birbirine ulaşama-dı. Tam bir sürgün-dü bazılarımızın yaşadıkları...

S Ö Y L E Ş İ :

SİBEL

ERASLAN

Tabi bir de şehir-ler... Tıpkı insan gibi kaderin telakki-

sinde, onlar da ruhları ve bedenleriyle bir varoluş içerisinde değil mi? Şehirlerin ve göçlerin sizin hayatınızdaki yeri bahsinde neler söylersiniz?

Ben bir muhacir kızıyım. Anadolu yayla-sı, bir göç köprüsü gibi coğrafi anlamda. Ci-han devleti Osmanlı'nın çok uluslu, çok kıtılı yapısı gereği, farklılıklar bir arada adeta ebru teknesi renk ahenkliğinde yaşayabiliyordu. Lakin Cihan devleti güçten düşüp eksilmeye, mağlup olmaya başlayınca, Rumeli İstanbul'a geri döndü mesela "Üç İstanbul" romanı bunu resmederek başlar... Balkanlar, Kafkasya, Kıbrıs, Girit, feci katliamlar eşliğinde Osman-

li'da kopartıldılar. Büyük bir nüfus hareketi başladı akabinde.

Çok önceleri okuduğum Dört Defter – Rumeli Rüzgârı kitabınızı bu süreçte tekrar okuduğumda, pek çok şiir ve şarkıda olduğu gibi adeta perdeler kalkmış da her satırının ruhu açığa vurmuş gibi hissettim. Kitabınızdan bir satırla sormak isterim: “Çocukken neşeyle söylediğimiz şarkı, kırk yıl sonra niçin gözünüzden yaş getirir?”

Hatıralar, hafızamızın yapıtaşlarıdır. Geçen yüzyıla kadar hatıra, edebiyatın konusu olarak görülüyordu, ama günümüzde hatıra, tarihin, psikolojinin, sosyolojinin, siyasetin de ana temalarından. Duyguların tarihi ismini taşıyan bir ara disiplin var bu edebiyat, tarih ve röportajlardan beslenen bir dönem portresi aynı zamanda. Svetlana Aleksiyeviç'in 2. El Zaman adlı romanı, hatıra, röportaj ve tarih disiplinleriyle bir arada kaleme alınmış çok güçlü bir edebiyat metnidir ve Gorbaçov dönemi Sovyetlerini, Glasnost'u anlatır. Hatıraları kayıp zamanların ışıkları olarak görüyorum. Suskun zamanların alçakgönüllü sesleridir hatıralar...

Diğer romanlarınız... Hz. Aişe, Çöl Deniz-Hz. Hatice, Canfeda: Hz. Fatıma, Nil'in Melikesi Hz. Asiye, Zemzem'in Annesi Hazreti Hacer... Her biri, engin ufuklar uğrunda verilmiş çetin mücadelenin kadınları. Ananevi bir ruh muydu sizi dünyada bir iz bırakma niyetine düşüren?

Kadın tarihi ile ilgili çalışmalarım kendi yol haritamı arayışlarla ilgili bir başlangıçtı. Sonra bu başlangıç bir çatıya dönüştü. Yani zamanla hem yolumu aydınlattılar hem de ilham kaynağım oldu bu büyük kadınlar. Mukaddes annelerimiz. Zamanı ve insanlığı omuzlarında taşıyan kadınlar...

Hanımlar ve mücadele bahsinde baktığımızda, 1994'te Refah Partisi'nin Sayın Re-

cep Tayyip Erdoğan şahsında zuhur eden, hususen İstanbul başarısında katkımız var. Ancak o dönem, içerisinde bulunduğunuz siyasi iklimi, düz bir politik müfredatla açıklama iddiası yetmez sanırım. Neyin mücadelesi idi? Sosyolojik alanlar bahsinde nasıl bir meydana o meydan?

Rahmetli Hocamız Necmettin Erbakan'ın verdiği büyük hukuk mücadelesi İstanbul Hukuk Fakültesi öğrencisiyken dikkatle takip ettiğimiz bir hak davasıydı... Anadolu insanının sesinin Türkiye'de etkin hale gelmesi davası, önce ahlak ve maneviyat çıkışı, tam bağımsız Türkiye ideali gibi başlıklarla, hukuk ve siyaset hareketiydi Milli Görüş. Bizler de genç talebeler olarak o dönemde İstanbul İl Başkanımız olan Tayyip Erdoğan beyin yanında yer aldık... 28 Şubat'ta kapatılınca kadar Refah ve Fazilet Partilerinde kadın çalışmalarında yöneticilik yaptım. Sonrasında siyaseti sadece yazılarım ile değerlendirme safhasına geçtim. Aktif olarak siyasetle uğraşmıyorum.

Belki söyleşimizin nihayete ermek bahsinde olsa da biz okurlar için yeni mukaddime niyetine şöyle sual etsek: İnsan insana nedir? İnsan insanın nesidir? İnsan dünyanın neresindedir?

İnsan insanın yoldaşdır. İnsan insanın yurdudur. İnsan insanın tesellisidir... İnsan dünyada misafir bir yolcudur. Asli yurdumuza ulaşmadıkça içimizdeki yürüyüş ve yol istemi bir türlü bitmeyecek. Gitmek bizim kaderimiz ve talebimiz. Allah bizi, bir gün ulaştığımızda asıl yurdumuza, iyilikle kabul etsin inşallah...

Nadide ömrünüzden aziz vakitleri bizlere ayırdınız. Çok teşekkür ederiz.

Derginizin okuyucularına ve sizlere selam ederim...

SİBEL ERASLAN KİMDİR?

1967'de İstanbul Üsküdar'da doğdu. Üsküdar Kız Lisesi'nin (1985) ardından İÜ Hukuk Fakültesi'ni bitirdi (1989).

İnsan hakları, kadınların eğitimi, istihdamı ve haklarıyla ilgili inisiyatiflerde görev aldı.

Teklif ve İmza dergilerinde yazdı. Öyküleri Dergâh, Mostar ve Hece dergilerinde yer aldı. Halen Star gazetesinde köşe yazıları yazıyor.

Eserleri:

Fil Yazıları (Birun Yayınları, İstanbul 2002) / Can Parçası Hz. Fatıma (Selis Kitaplar, İstanbul 2006)

Kadın Sultanlar (2011) / Balık ve Tango (Dergah Yayınları, İstanbul 2006)

Parçası Benden (Dergah Yayınları, İstanbul 2008) / Siret-i Meryem - Cennet Kadınlarının Sultanı (İstanbul 2008)

Çöl/Deniz: Hz. Hatice (Timaş Yayınları, İstanbul 2009) / Şile: Bir Deniz Kızı (Heyamola Yayınları, İstanbul 2010)

Bize Ne Oldu / Nil'in Melikesi Hazreti Asiye (Timaş Yayınları, İstanbul 2011)

Canfeda Hz. Fatıma (Timaş Yayınları, İstanbul 2012) / Saklı Kitap (Timaş Yayınları, İstanbul 2013)

4 Defter ve Rumeli Rüzgarı / Ayrılık Üzüntülerin Annesidir

Babam İçin Beyaz Bir Kuğu / Hazreti Hacer Zemzem'in Annesi / Kadın Oradaydı

Fotoğraf: Ayşegül Kurt - Hatay

Yol nedir yolun neresindeyiz
Dönüyor muyuz sonsuz bir dairede
Tarifsiz telâfisi olmayan bir gerilemede mi?
Fark edilmeyen ama ansızın fark edilecek olan
İlerlemede miyiz hafif hafif birikip
Birden patlayan
Deprem dalgaları gibi gelip
Sükûneti duruşu blok blok düşüren
Ölenemez bir sonda mıyız?
Bütün medeniyetlerin ölümü mü bu
Peki ne kalacaktır geriye?

Sezai Karakoç / Almyazısı Saati

AKŞAM SEFASININ MASAMDA BIRAKTIĞI KIRINTILAR

(Gaziantep'e...)

Pişmanlıkların rengi
Senler benler olmak üzere çoğullaştı,
Aramıza girdi,
Çadırımızı bozdu,
Tadımızı kaçırdı.
Söylenmemiş o son söze benzedi her şey,
Bir beklenti indi gökyüzünden,
Hışımla yardı kalabalığı, bana uzanan eller sağlık görevlisine ait değildi.
Can çekişiyordum sosyolojinin de madenlerin de bezirgânlığında ortasında.
Ölmeye kalmıştı yudum yudum ve susadım.
Gözlerime ekdim üç fidanı, orası da betonlaşmama savaşımı verdiğim son görüdü.
Köylüyle imece usulü tartışmalarımız da halkevi sinema özelemlerine dönmüştü.

Kollarıma girildi, olay yeri benden, ben, ruhumdan uzaklaştırıldım.
Çalar saate uyanamamışım, biletim yanmış, ihtilalin olması için basılan gazeteler, broşürler
Maatbacının uykusuna dalmış ve sokağın sükunetini bölememişti.
Hiçbir kapı çalınmamış, işaretli olmayanlara bayrammış.
Yaşım mı geçmiş, düşüme mi takılmış uykular? Bilmiyorum.
Bir bilgeliğin tırmandırdığı enformasyon etiğini baştan sağma buluyorum.
Bugün için yarını beklemeye gerek kalmadı,
Kalktım, gittim ve buraya döndüm.
İçinize işlemiş bir yumruyu sıkın avuçlarınıza inen liberal gürültüyü anımsadım.
Haneler, çocukların topunu kaçırın, yutan ve hapseden bahçeli duvarlara dönüştü.
Kimse mutlu değil.
Herkes bir sese, bir yabancı hüzne muhtaç.

“Yıkıcı bir aşk bu,
Yıkıyor milletin ortasına
Tutku yükünü.
Bölücü bir aşk,
Ekmeği suyu bölüyor
Günde üç öğün.”

Cemal Süreya – bu bizimki

“Soruyordun
İlkyaz işte
Uyanıp bir bahçeyi dinliyoruz
Tenhalık böyle
Dallar mı kırılmış, sarmaşıklar mı toz içinde
Beklesem hemen gelecek olduğun
Tam öyle olduğun
Oysa hep yanımdasın, seninle her şey yanımda
Kırıp dökük de olsa yanımda”

Edip Cansever – uzak yakınlık

Fotoğraf: Kemal Kurak - Malatya

“şehrin tam ortasında kan çekmiyor
herkese ulaşıyorum kimseden ses yok”

Samed Karataş – kâlû belâ'dan sonraki günler

İNSANI OKUMAK

Her insan ayrı bir kitaptır. İnsanı ne kadar tanır ne kadar bilirsek o kadar anlarız. İnsanı tanımak ve anlamak için can kulağı, derin bir basiret, feraset, bilgi, irfan ve hikmet gerekir. En çok okumamız gereken kitapların başında, sırasıyla kainat kitabı, ilahi kitabımız Kur'an ve Allah'ın eşref-i mahlukat olarak yarattığı insan kitabı gelmektedir. Kainat kitabını iyi okuyabilmek, akletmek ve düşünmek derin bir tefekkürle olur. Bu sebepten tefekkür etmek bedenlen yapılan ibadetlerden çok daha üstün görülmüştür. İlahi kitap Kur'an, akıl sahiplerine, düşünceleri ve doğru yolu bulmaları için her şeyi yaratan Allah tarafından bir rehber olarak bütün insanlığa gönderilmiş, insanın varlık kılavuzudur. İnsanlık kütüphanesine baktığımızda, her insan ayrı bir dünya, ayrı bir varlık, fiziki ve ruh yapısı, görünen ve görünmeyen yönleriyle, eşsiz, benzersiz ve ayrı bir kitaptır. Aslında insanı iyi okumanın yolu da kendini iyi bilmekten geçer. İnsan beden ve ruh yapısıyla iç ve dış dünyasıyla bir bütün olarak var olduğu için okumaya önce kendimizden başlamalıyız.

Kainatta yaratılan her şey Allah'ın kemal sıfatı gereği en güzel şekilde yaratılmıştır. Tek kromozomlu bütün nebatat ve iki kromozomlu bütün hayvanat kendisine verilen görevleri, önceden kendisine öğretilmiş ve programlanmış şekilde, eksiksiz olarak yerine getirmektedir. Bu durum iyi tefekkür edildiğinde insanı, teslimiyete götürür. Ancak üç kromozomlu olarak yaratılan insan düşünen, tefekkür eden ve ruh yapısı itibarıyla bütün canlılardan ayrıdır. Kur'an'ın ifadesiyle "Bütün kainat hayvanat ve nebatat emanet olarak insanın emrine verilmiştir. İnsan bu dünyada imtihandadır. Kendisine verilen nimetler ve imkanlara göre, yaptıkları ve yapması gerekirken yapmadıkları yüzünden meleklerden daha üstün seviyelere (Ahseni takviym) çıkabildiği gibi, hayvanlardan daha aşağılık seviyelere (Esfele safiliyn) düşmektedir. O yüzden insan bu dünyada cen-

netini ve cehennemini kendisi hazırlamakta, yaratılışına uygun olarak yaşaması halinde bu dünyası ve öbür dünyasını kurtarmakta, aksi halde bu dünyası bir şekilde gelip geçerken, ebedi hayatını ise kaybetmektedir.

İnsanı bilmek: Kainat kitabı, ilahi kitap ve insan birbiriyle bütündür ve birbirinden ayrı düşünülemez. İnsan önce kendini iyi okumalı ve iyi bilmelidir. O yüzden, Yunus Emre "İlim ilim bilmektir, İlim kendin bilmektir, sen kendin bilmezsen, bu nice okumaktır." Diyerek, kendini iyi tanıyan, iyi okuyan insanın; yaratıcısını daha iyi tanıyacağı, kainatı, diğer yaratılanları ve insanları daha iyi anlayacağı ve bileceğine işaret etmektedir. O yüzden insan kendini ne kadar iyi okur ve bilirse, diğer insanları da o kadar iyi bilecek ve o kadar iyi tanıyacaktır.

İnsanı merkeze koyup merkezden evrene doğru gittikçe, insan olabildiğince fiziki olarak küçülürken; insandan hücreye, hücre içerisindeki organellere, organeller arasındaki işleyiş ve organellerin iç yapısına doğru gittikçe olabildiğince büyümektedir. İnsan yeryüzünde Allah'ın halifesi olarak bir alemken, taşıdığı can itibarıyla bir nefeste üç imtihan halinde çok acizdir. İnsan, beyni içerisinde milyarlarca neronun her birinin bir devre olduğu düşünüldüğünde, beyninin işleyişi, bütün organları, anatomik yapısı, dolaşım ve solunum sistemleri ile karmaşıklaşırken, aslında bir erkek ve bir dişiden programlanmış bir şekilde, bir mucize olarak meydana gelmektedir. Aslında insanı araştırdıkça biyolojik olarak daha çok tanırken, iç dünyası ve ruh yapısı hakkında bilgi çok azdır. Tabir yerinde ise insanın biyolojik yapısı buz dağının ucu iken, iç dünyası ve ruh yapısı okyanusun çok daha derinlerinde ve çok daha büyüktür.

Bilmek için okumak gerekir. Okumak, en büyük en anlamlı ve en güzel eylemdir. Aslında insan kitabının ürünü olan elimizle tuttuğumuz, gözümüzle gördüğümüz bütün kitaplar,

kainat kitabı ve rehber olarak gönderilen ilahi kitabı daha iyi anlamak için okunur. Sürekli insan kitabını okuyacağız ama okudukça bildiklerimiz bilmediklerimizin yanında hep küçülecek ve bildiklerimiz beynimizin içerisindeki devrelerde yer alan milyarlarca beyin hücresi içerisinde bir çipi (neron) bile dolduramazken, bilmediklerimiz başımızın üzerinde sürekli arşa yükselecektir. İnsan kapasitesini kullanabildiği ölçüde var olacak ve sürekli kendisini yeniden keşfederken, varlık olarak yolculuğu, ruhlar eleminden berzaha, berzaktan kıyamete, kıyametten ebedi aleme hiç bitmeyecektir.

İnsanı anlamak: İnsanın görünen bir de görünmeyen dünyası vardır. İnsanın iç dünyasına doğru ayna tutulduğu zaman akıl, duygu, içgüdü ve vicdan olarak dört farklı katmandan bahsedilmektedir. Akıl; problem çözer veya üretir. Duygu alanında; sevinç, hüzün, ön yargı, tutkular vb. vardır. Temel içgüdüler; yeme, içme, üreme gibi davranışları içinde barındırır. Vicdan ise; içimizdeki hâkimdir. Ancak bütün bunlar insanı açıklamak veya anlayabilmek için yeterli değildir. Bunlarla birlikte daha derinlerde, insanın birey olarak üç temel problemi vardır. Bunların birincisi beka problemi; sonum ne olacak? İkincisi kader problemi; niçinler, niçin öyleyim, niçin böyleyim, niçinler hiç bitmez. Üçüncüsü yaşadığımız evren; önu ve sonu ne idi ne olacak, sorularını sürekli sorarız. Bütün bu sorular geçiştirilmeli, derinlemesine üzerinde durulmalıdır. Bu sorulara bağlı olarak insanlar bir şeye inanma gereği duyar. Burada inancın, bilginin kaynağı önemlidir. Müslümanlar için vahiy inancında temel kaynaklar; Kur'an, sünnet, icma ve kıyas-tır. Aynı zamanda Kuran, insanı sürekli akletmeye, düşünmeye, tefekküre, çok çalışmaya ve duaya davet eder. Hatta bir saatlik düşünmeyi ve tefekkürü bin yıllık ibadetten üstün görür. Çalışmak ibadettir. Batı inancında, modernitede ise kaynak bilim ve akıldır. Vahiy kaynak olarak kabul edilmez.

Bunlarla birlikte insan tek başına yaşayamaz. Toplu halde yaşama zarureti vardır. İnsan seçer, değiştirir, düzenler. Bu yetenekler

insanlarda farklı farklıdır. İnsan toplu halde yaşadığı için bu farklılıklar kendi başına bırakılırsa kaos oluşur. Burada kaosu önlemek ve bir düzen sağlamak için hem bireysel hem de toplumsal olarak zihinsel bir sistem gereklidir. Bu sistem hem bireyi mutlu ve huzurlu kılmalı hem de toplumu aynı yöne yönlendirmeli ve huzurlu etmelidir. Huzur ve uyum, bütün yönetim ve organizasyonlar için geçerlidir. Sonuç itibarıyla ilkin bu kurulan nizam, bireysel taleplere cevap vermeli, ikincisi bireyin evrensel sorularına cevap vermeli, üçüncüsü toplumsal alandaki sorulara cevap vermeli ve dördüncü olarak toplumsal bir nizam ve sistem getirecek şekilde olmalıdır.

Sistem; birbirine dayanan, sebep ve sonuçları ile bir bütündür. İdrak etmek; okuyup araştırıp karşılaştırıp beyninizde bir yere bir şeyi yerleştirmektir. İdrak ettiğinize inanır ve sevgi beslerseniz, bunu yaşar ve uygularsınız. Bu çerçevede, toplumsal ve bireysel olarak bizim dış dünyaya yansıyan bütün davranışlarımız kültürü oluşturur. İdrak ve kültürün mayası değerlerdir. Değerler genelde soyuttur. Kontrolü dar anlamda hukuk, geniş anlamda ahlak ile olur. Bizim davranışlarımıza, değerler sistemi, önerilen ya da yasaklanan davranış biçimleri, davranışları kontrol eden ahlak ve hukuk yön verir. Batı, değer üretiyor ve benim değerlerim evrensel diyerek dünyaya hükmediyor. Değerler sistemi; davranışları, muaşeret alanı, ekonomi alanı, bilim ve tefekkür alanını oluşturur. Bilim mutlak değil, izafidir ve varsayımlara göre değişir. Bilimsel bulgular pratiğe dönüşünce sanayi devrimi oldu ve batı bunu insana hizmet için değil, tahakküm için kullandı. Bu yüzden insanlık mağdur oldu. Günümüz insanı bundan dolayı gittikçe huzursuz ve mutsuz olmaktadır.

İnsana bakış: Medeniyetlerin çekirdeği insandır. Farklı medeniyetler farklı insan yetiştirir ve bakış açıları da farklıdır. Batı medeniyetindeki insan ile islam medeniyetindeki insanı karşılaştırdığımızda, gelinen noktada modern batı inancı, insanın dış dünyasına odaklanmış, fakat insanın iç dünyasını, ruh yapısını, öbür

dünyasını ihmal etmiştir. Modern batı inancında insanın manevi yönü, iç dünyası adeta yok sayılmıştır. Batı temelli bütün yönetim teorileri insanın manevi yönünü görmezden gelmiştir. Hatta bu yönüyle Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisi kuramı bile eksiktir. İslam inancında ise asıl olan insanın ruh yapısıdır. İnsanın inancına uygun olarak yaşaması herşeyden önce gelir. Bunlara bağlı olarak batının tanrı inancı ile müslümanların ilah inancı aynı değildir. Batının ahlak anlayışı, değerler anlayışı, müslümanların ahlak ve değer anlayışından farklıdır. Bu inanç ve anlayış farklılığı, aslında bütün hayata ve insanın iç dünyasına da yansır. Batı inancında insan akli ve dış dünyası ön plandadır. Ancak insan salt akli ile hareket ettiği zaman, konjonktürel ve çıkarıcı davranır.

İslam inancında insana bakış açısı, insanın görünmeyen iç dünyası ile dış dünyası bir bütündür. İnsanın iç dünyası ve inançları daha geniş bir alanı kapsar ve adeta buzdağının altını oluşturur. Bir insanı kazanmak dünyaya bedeldir. İnsan eşrefi mahlukattır. Temiz doğar, iyiye, doğruya, güzele meyillidir. Son ana kadar çok kötü de olsa iyi olacağı umudu hep vardır ve son ana kadar kimin ne olacağı hakkında hüküm verilemez. Bir insanın kurtuluşuna vesile olmak dünyanın içindeki her şeyden daha değerlidir. Onun için, modern batı inancının aksine, islam inancında insan insanı harcamaz ve "insan insanın kurdu" değil, kurtarıcısı olarak görülür.

İslamın işe bakış açısı, asıl olan hizmettir. Yapılan bütün işlerde kulların hakkı vardır. İşini en iyi yapmak ve çalışmak ibadettir. Modern batı düşüncesinde, ne kadar katkı, onun daha azı ücret vardır. Verilen ücret karşılığında ve sadece çıkara bağlı olarak iş yapılır. İslamın kazanç anlayışında, maddi kazancın ötesinde manevi kazanç vardır. Kazancın haram ve helal boyutu vardır. Kazançta herkesin hakkının korunması esastır. Asıl olan insani ve vicdani boyuttaki kazançlardır. Modern batı inancında, haram ve helal kavramı yoktur. Manevi kazanç yoktur. Her şey maddi kazanç odaklı, şirket yararı ve kişisel çıkar odaklıdır.

İslamın başarıya bakış açısında, tevekkül vardır. Hem çalışma hem de dua vardır. Elin-den gelenin en iyisi, fiili çalışma ve kavli dua yapıldıktan sonra, netice ne olursa olsun başarısızlık yoktur. Modern batı inancında, başarısızlık yıkımdır. Her şeye rağmen başarmak, başarı için her şeyin meşru görülmesi, sürekli başarı baskısı vardır. İslamda yönetici yönetilen ilişkisine bakıldığında, esas üstünlük yaratıcıya olan yakınlıktadır. Kişiler arasındaki ilişkiler kardeşlik hakkı ve hukuku temeline dayanır. Yöneticilere itaat ve bağlılık esastır. Modern batı anlayışında ast-üst ilişkisi çok katıdır. Üstün ve gücün tahakkümü her zaman bireyler üzerinde egemendir. Yöneticilere olan destek ve bağlılığı kişisel hesaplar ve çıkarlar belirler.

Genel anlamda; islam medeniyetinde verilen nimetler sonsuz, ihtiyaçlar sınırlıdır. Dünyalık nimetler için kanaat zenginlik olarak görülür. Yapılan hiçbir şey boşa gitmez. Yaptıkların için öbür dünyada sonsuz kazanç ve karşılık vardır. Ancak modern batı inancı, kişisel çıkarları her zaman ön plana alır. Modern batı medeniyetinde kaynaklar sınırlı, ihtiyaçlar sınırsızdır. Sınırlı kaynaklar ile sınırsız ihtiyaçlar karşılanamaz. Batı insanı bu dünyada sınırsız kazanç ve sınırsız tatmine ulaşmak için çalışır. Nihai olarak, bu anlayıştan çatışma ve kaos ortaya çıkar. Dolayısıyla bu anlayış insanı mutlu edemez ve bu anlayışın geleceği olmaz. İslamda asıl amaç hem bu dünyada hem de öbür dünyada insanın mutlu ve huzurlu olmasıdır. İslam inancında, hem kişilerin hem de toplumun huzur ve saadeti için insanın ne zaman, nerede, ne yapması gerektiği ve nasıl hareket etmesi gerektiği, doğrular ve yanlışlar, helal ve haram bellidir. Bütün bunlardan dolayıdır ki, gelecek, insanlığın kurtuluşu ve huzuru, insanın hem bu dünyasına hem iç dünyasına hem de öbür dünyasına en güzel şekilde hitap eden vahye dayalı islam medeniyetinin olacaktır.

İNSAN, TEKÂMÛL VE BEKÂ

Allah'ın insana diğer varlıklara nispetle daha ziyade bahsettiği birtakım hususiyetler insanlık aleminin şekillenmesinde şüphesiz en mühim enstrümanlardır. Bu özelliklerin emanetçileri tarafından keşfedilip hayır-hâh işlere sevk edilmesi ise asıl mühim merhaledir. Bahşedilen bu program ve enstrümanlardan haberdar olunmaması veya yanlış kurgulanması da maalesef insanlık için büyük acıları beraberinde getirmektedir. Yazımız bu istikamette yani insanı doğruya ve güzele sevk eden eğitim süreçleri yaşandığında ve kendini keşfetmenin ipuçları verildiğinde neler olabileceğine işaret eden tarihsel örnekler üzerine inşa edildi.

Eğitim ameliyesinin öncelikli faaliyeti, insanın yeteneklerinin tespit edilerek geliştirilmesi ve düzgün yönlendirilmesi olmalıdır. Belki eş zamanlı olarak yüzyılların birikimiyle ve nefaset kokan bize has değerlerimizle gönül imarı yapılmalıdır. Keza millî kimliğin inşası ve milletine hizmet şuurunun kazandırılması bahsi geçen faaliyetlerin muhassılası olmalıdır. Bu ve benzeri terbiyevî hasletleri çocuklarımıza yüklemekle mükellef olanların hem donanımlı olmaları hem de bu programı uygulayacakları her biri ayrı hususiyetler sahip olan insanları iyi tanımaları, meziyetlerini bilmeleri lüzumu aşıkardır. Hulasa cemiyetteki rahatsızlık ve aksaklıkların sebebi de çaresi de eğitim işine gelip dayanıyor.

Bütün planlarını insan odaklı tasarlayıp, kendileri dışındaki aleme de nefes aldırarak yeni bir medeniyetin müjdecisi olan Kayı oğulları şüphesiz bunun farkındaydılar ve Şeyh Edebalî'nin, Mevlana'nın, Yunus Emre'nin, Hacı Bektaş-ı Velî'nin ve diğer gönül ehlinin pınarından su içmenin ne demek olduğu biliyorlardı. Beyliğin bânisi Osman Bey'den başlamak suretiyle, peş peşe gürbüz dimağlar yetiştirmişler, Kanunî'ye kadar devam eden bu deha zinciri sadece Türk-İslam terkibine değil, Ortaçağ Avrupa'sının kasvet-

li havasından ve angaryalarından bi-tâb düşen Balkan ve Orta Avrupa topluluklarına da umut olmuşlardır. İstimalet diye nitelendirilen kılıçsız fetihler de bu havanın estirdiği huzur ve güven yüklü rüzgârın hissedilmesiyle başlamıştır.

Beyliği cihan-şümül bir devlet noktasına taşıyan Sultan Fatih'in bu deha zincirinde ayrı bir yeri vardır. Zira çocukluk yaşlarında Amasya ve Manisa sancak beyliklerine gönderilişi, bugünün ifadesiyle valilik makamına mazhar oluşu, onu istikbalin büyük sorumluluklarına hazırlayan birer okul olmuştur. Şehzade Mehmet'e Allah'ın bahsettiği özellikleri en başından itibaren kavrayıp ona göre bir eğitim programı hazırlayanlar da dönemin en ünlü alimleri Akşemseddin ve Molla Gürani hazretleridir. Daha pek çok hocanın rahle-i tedrisinden geçen Şehzade, asalet ve benliğine ilişkin kabiliyetlerini Akşemseddin'in şefkatli ellerinden kazanmış Molla Gürani'nin tavizsiz terbiye ateşinde kavrulurken de fetih ruhuna, devlet yönetecek ve otorite tesis edecek donanımlara sahip olmuştur. Babası İkinci Murad'ın eğitime gösterdiği hassasiyet ve hocası Molla Gürani'ye itimadı sonucu henüz on bir yaşındayken ilim vadisinde mahareti tartışılmayan bu alime teslim edilmesi, elmas fıtratlı şehzadenin kısa sürede "Fatih"e dönüşmesine zemin hazırlamıştır. Evvelen Moğol tahakkümü ile Bağdat'ta sönen, sonrasında da Endülüs'ün fethinden itibaren en uzun süre İslâm hâkimiyetinde kalma özelliğine sahip olan Gırnata şehrinin 1492 yılında düşmesiyle İspanya'da sönen ışığın hemen öncesinde insanlık bahçesi yeni bahçıvanına kavuşuyordu. Bu bilinçle şekillenen anlayışın temsilcisi Fatih'in gönlündeki gerçek fütuhât toprak parçalarının veya kalelerin çok fevkinde sırlarla doluydu.

Meşhur Osmanlı müverrihi Tursun Bey'in Ebu'l-Feth (Fethin Babası) sıfatıyla tavsif ettiği Sultan Fatih, İstanbul'un fethinden hemen

sonra esas faaliyeti olan şehir ve insan inşa etme işine odaklanıp yüzyıllara meydan okuyan bir devlete soluk vermeye başlamış, bunu da şu sözleriyle taçlandırmıştır: “*Hüner bir şehir bünyad etmektir/Reaya kalbin âbâd etmektir.*” Yani asıl mevzu, şehirleri, ülkeyi imar ve inşa etmek, halkın kalbini kazanıp aidiyeti sağlamaktır. Keza her şiiri bu medeniyete adanmış olan **büyük şair Yahya Kemal’in, “Biz İstanbul’da mekânı değil, zamanı fethettik” sözleri** bu yüksek ideallerin ifadesinden başka bir şey değildir. 1461 yılında Trabzon’un fethine giderken çekilen bin bir yol zahmetine şahit olan Akkoyunlu hükümdarı Uzun Hasan’ın validesi Sare Hatun: “*Padişahım bunca zahmet bir kale için değer mi?*” deyince, Fatih’in verdiği cevap onun muhayyalesinin en güzel yansımasıdır: “*Garazımız kale fethetmek değildir. Bu zahmet din yolundadır. Zira bizim elimizde İslam kılıcı vardır. Eğer bu zahmeti ihtiyar etmezsek bize gazi demek yalan olur.*”

Sekiz yıl tahtta kalan lakin seksen yılda yapılacak işleri bu kısa zamana sığdıran Yavuz Sultan Selim’in arkasındaki rüzgâr da iyi bir eğitim sürecinden geçmiş olmasıydı. Devrin ünlü şeyhülislâm ve tarihçisi Kemâlpaşazâde Sultan’ı anlatan mısralarında:

“Az zaman içre çok iş etmiş idi, sâyesi olmuş idi âlem-gîr

Şems-i asr idi, asırda şemsin, zilli memdûd olur zamanı kasîr

Tâc ü tahtıyla fahr eder beyler, fahr ederdi anınla tâc ü serîr.

Günümüz Türkçesi ile ifade etmek gerekirse, Sultan sekiz yıllık saltanatında çok işler başarmış, gölgesi bütün cihanı kaplamıştı. İkinci güneşine benzerdi ki, bu vakitte güneşin ömrü kısa, gölgesi uzun olur. Diğer beyler tahtlarıyla, taçlarıyla övünürken taç ile taht onunla övünmekteydi demektir. Divan oluşturacak derecede güçlü bir şair olan Sultan Selim aynı zamanın ruhuna muttalî olacak kadar da bilge bir insandı. Zahirî ve batınî ilimlerdeki vukufiyeti şiirlerine ve her biri ibretlik olan sözlerine yansımıştı. Mısır seferi

dönüşünde Adana civarına gelindiğinde ordu şiddetli bir yağmura yakalanmış, çamurdan yürümek imkansız hale gelmişti. Bu hengamede yanında bulunan Kemal Paşazade’nin atı tökezlemiş ve ayağından sıçrayan çamur, sultanın kaftanını kirletmişti. Yavuz Sultan Selim, suçluluk hissiyle kendisine bakan bu büyük alimi mahçubiyetten kurtarmak için hizmetinden mesul olanlara: “*Bana yeni bir kaftan getirin ve bu elbisemin üzerindeki çamurları da sakın temizlemeyin! Âlimlerin atının ayağından sıçrayan çamur, bizim için kıymetlidir. Ben öldüğüm zaman bu kaftanımı, sandukamın üzerine örtersiniz.*” diyerek ilme ve alime nasıl bakılması gerektiğinin dersini vermişti. Kezâ, “*Pâdişâh-ı âlem olmak bir kuru kavga imiş/ Bir velîye bende olmak cümleden a’lâ imiş...*” sözleri de dünyevî kaygıların ve kavgaların çok üstünde hedefleri olduğunun işaretidir.

Tarihimizin eğitimle parlayan insan manzaraları sultanlarla sınırlı değildir. Mesela Bosna’nın Vişegrad kazasının Rudo nahiyesinin Sokoloviç köyünden Edirne Sarayı’na getirilen Bayo, çobanlıkla başlayan hayat serüveninden sonra eğitimine burada adım atmış ve Enderun’a dahil olarak kazandığı üstün meziyetlerle Sokollu Mehmet Paşa namıyla üç padişaha sadrazamlık yapmıştır. Sultan Süleyman’ın son seferi olan Sigetvar Kalesi’nin fethi sırasında yanında bulunmuş, Sultan’ın vefatını askerden usta manevralarla gizlemek suretiyle muhasaranın tehlikeye düşmesini engellemiştir. Zamanından yüzyıllarca sonra gerçekleşecek olan Don-Volga, Süveyş gibi kanalların projelerini hazırlattıran Sokollu, öldürülmeden bir gün önce I. Murad’ın Kosova Muharebesi’ndeki şahadetini dinlerken ağlayarak Allah’tan kendisine de böyle bir şehitliği nasip etmesini dilemişti. Çobanlık yapan ve papaz olmak üzere hazırlanan ve onaltı yaşında iken devşirilen bir gence yıllarca devlet hizmetinden sonra ve ölümünden hemen önce bu sözleri söyletebilen Osmanlı sisteminin bu zaviyeden de çokca tetkike ihtiyacı vardır. Osmanlı çınarının ve evvelki mazimizin

tecrübe ve birikimlerinden sarf-ı nazar ederek bir başka ifade ile redd-i miras ederek münevver ve devlet adamı yetiştiremeyeceğimiz aşıkardır. Konuya ilişkin örnekleri çoğaltmak elbette mümkündür lakin bu iş yazının hacmini arttırmaktan başka bir şey ifade etmez. Özetle söylemek gerekirse, büyükleri büyük yapan aldıkları eğitim ve tarihi tecrübenin sunduklarıdır. Milletler ancak bu istikamette işlenen büyük evlatları sayesinde zamana meydan okurlar. Konfüçyüs: “*Bir yıl sonrasını düşünüyorsan pirinç dik, on yıl sonrasını düşünüyorsan ağaç dik, yüz yıl sonrasını düşünüyorsan nesil yetiştir. Bir kez tohum ekersen bir kez ürün alırsın, bir kez ağaç dikersen on kez meyve alırsın, bir nesil yetiştirirsen yüz kez ürün alırsın.*” derken bu konunun önemine işaret ediyor.

Atalarımızın muasırı olan Avrupa’da ise insan ve eğitime ilişkin çok farklı bir seyr izlendiği göze çarpmaktadır. Ortaçağ’da kendini sınıflardan ve kilisenin nüfuzundan kurtaramayan insan, keşifler, reform, rönesans ve Aydınlanma hareketi gibi gelişmelerle modern Avrupa’nın yeni insan profilini oluşturmuştur. Lakin çağdaşı olan Osmanlı Devleti gibi bu gelişmelerden ve elde edilen konfordan kendileri dışındakilerin faydalanmasına müsaade etmemiştir. Sömürgelerden gelen karaveller sadece emtia ve baharat taşımamış, vahşi kapitalizmin iş gücüne destek olmak üzere kölelerle doldurulmuştur. Siyah insanların göz yaşları ve iniltileri üzerine kurulan bu büyük medeniyet (!), üzerine basarak yükseldiği insanlar için eğitim başta gelmek üzere insan haklarına dair müspet adımlar atma lüzumu görmemiştir. Sömürgelerden insan nakli ile iktifa etmeyen Avrupalılar, dillerine, dinlerine ve kültürlerine de müdahil olmuşlardır. Mesela Güney ve Orta Amerika’nın yerli ahalisi kısa zamanda Hristiyan olmuş, İspanyolca veya Portekizce konuşmaya başlamış ülkeleri de altın ve gümüş ihracına dayalı sömürge krallıklarına dönüşmüştür. Afrikalılar da benzer şekilde bundan nasibini fazlasıyla almıştır. Balkanlar ve Orta Avrupa’da daha

uzun süre kalan Osmanlı Devleti çekildikten sonra bu topraklarda yaşayanların ne dillerini ne de dinlerini terk etmedikleri, milliyetçilik cereyanlarının ardından da kolayca millî devletlerini inşa edebildikleri görülmüştür. Sultan Fatih’in Bosna ruhbanlarına verdiği haklar Batı’nın insan hakları projelerinden çok önce ve daha kapsamlı olup buralarda takip edilen hoşgörü siyasetinin mahiyetini açıkça ortaya koymaktadır.

Yazımızın başında da ifade ettiğimiz gibi eğitim faaliyetlerimizi tanzim ederken mukayeseli ve millî bilinci kuvvetlendiren programlar hazırlanmalı, Batı’ya öykünmeyen ve onları bi-hakkın tanıyan nesiller yetiştirilmelidir. Bu necip millete tarihte ve günümüzde oynanan oyunlar günümüzün popüler vasıtaları da kullanılarak tanıtılmalıdır. Geçmişin mefahiri yanında elbette yine geçmişte yapılan hatalar da tekrarından kaçınmak adına üzeri kapatılmadan işlenmeli, yeni nesiller kahramanlarını bildiği gibi hainlerini de tanımalıdır.

KAYNAKLAR

Erhan Afyoncu, *Sorularla Osmanlı İmparatorluğu*, Yeditepe Yay., İstanbul 2012.

Mehmet Öz, “Fatih ve Fetih”, *Türk Yurdu*, S. 369, Mayıs 2018.

Mehmet Özdemir, “Gırnata”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, C. 14, İstanbul 1996.

M. Nihat Malkoç, <https://www.dunyabizim.com/hayata-hakikat-penceresinden-bakan-alperen-yavuz-sultan-selim-makale,2438.html>

Anadolu'da Tutunmak

ŞARK MESELESİ VE TÜRK MİLLETİNİN VAR OLMA MÜCADELESİ

Tıpkı insan teki için söz konusu olduğu gibi, kendisini var eden değerlerin bilincinde yaşamak milletler için de ontolojik bir durumdur. Bu durum, milletlerin bekası açısından daha da belirleyici bir husustur. Aynı zamanda millet olma vasfının gereğini oluşturan bu değerler, özellikle savaşlar, doğal afetler gibi zorlu dönemlerde o milletler için adeta sigorta etkisiyle koruyucu/kalkan işlevi görür. İnsanoğlu kendini var eden değerleri yeterince içselleştirmeden de bir süre biyolojik olarak varlığını sürdürebilir. Fakat aynı durum milletler için söz konusu değildir. Zira milletlerin varlığı ve devamlılığı toplumsal, kültürel ve siyasal bir gerçeklikle ilgilidir.

Tarihin kadim milletlerinden biri olan Türklerin 9 ve 10. yüzyıllarda İslam dinini kabul etmelerinin kendileri açısından böylesi ontolojik sonuçları olmuştur. Pek az istisnası dışında Türk milletinin tarihsel varlığı ve bu günkü konumu, onların Müslüman olmalarıyla açıklanabilir. Zaman içinde bu durum, Türk=Müslüman şeklinde formüle edilebilecek boyutlara ulaşmıştır. 11. yüzyılda Müslüman Türklerin Malazgirt Savaşıyla (1071) birlikte Anadolu'ya açılmaları ve yerleşmeleri, eski dünyadaki en büyük jeopolitik kırılma/dönüşümlerden birine neden olmuştur. Bu olay, ilk çağdaki kavimler göçünden sonra Osmanlı Devleti'nin kuruluşuna kadar olan dönemdeki ikinci büyük jeopolitik dönüşümdür. Kabaca etkileri yaklaşık bin yıl sürecek olan bu dönüşümün, 19. yüzyılda farklı politik sonuçları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Şark Meselesi

Klasik adıyla Şark Meselesi, günümüzdeki ifadesiyle Doğu Sorunu (*Eastern Question*) olarak adlandırılan konunun uluslararası belgelere yansması 1815'te toplanan Viyana Kongresi ile olmuştur. Esas itibarıyla Avrupa'nın doğusundaki Türk-İslam tehdidinin ortadan kaldırılmasını amaçlayan bu sorunun temelinde Osmanlı Devleti'nin tasfiyesini hedefleyen projeler ve bu yönde uygulanan politikalar yatar. Felsefi temelleri Türklerin Anadolu'yu yurt edinmelerine kadar uzanan Şark Meselesi, bu yönüyle hilal ile ehl-i salip arasındaki mücadeleyi ifade eder. 16. yüzyıl sonlarına kadar Türklerin üstünlüğü şeklinde seyreden bu mücadelede II. Viyana kuşatmasından itibaren inisiyatif Avrupalıların eline geçmiştir. Karlofça Antlaşmasıyla (1699) başlayan toprak kayıpları, 19. yüzyılda Osmanlı Devleti açısından telafisi mümkün olmayan sonuçlar doğurmuştur. Avrupa'da statükonun yeniden kurulmasını amaçlayan kararların alındığı Viyana Kongresi'nde aynı zamanda, artık Avrupa'nın hasta adamı olarak görülen Osmanlı Devleti'nin topraklarının kademeli bir şekilde paylaşılması ve Türklerin Ön Asya'daki siyasi varlığının tamamen sona erdirilmesi resmi tez olarak kabul edilmiştir. Bu bakımdan bu tarih sonrasında, Osmanlı Devleti'nin daha sonra Düvel-i Muazzama adını alacak Batılı güçlerle yaşadığı ilişkilerin ve verdiği mücadelelerin temelinde Şark Meselesi yer alır. Stratejik dengelerin korunarak sistematik politikalarla Osmanlı Devleti'nin ortadan kaldırılmasını hedefleyen Şark Meselesinde, Rusya ile İngiltere ön planda yer almıştır. Esasen Şark Meselesi bir

yönüyle, bu iki devletin yayılcı politikalarındaki çelişmenin bir sonucudur. Daha sonra Fransa, Almanya, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu ve İtalya gibi devletler de bu paylaşım projesi içinde yer almışlardır.

Şark Meselesinde 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) ile Avrupa devletleri açısından bu yöndeki hedeflerin Balkanlar ayağı tamamlanmıştır. Bu savaş sonrasında Osmanlı Devleti'nin Avrupa'daki toprakları büyük ölçüde kaybedilmiş, Ayastefanos ve Berlin Antlaşmalarıyla imparatorluk doğudan ve batıdan iki koldan kısaca alınmıştır. Rusya vasıtasıyla büyük bir Bulgaristan oluşturularak sınırları Ege'ye kadar genişletilmiştir. Bu süreç, sadece toprak kayıplarından ibaret olmayıp milyonlarca Müslüman Türk'ün Anadolu'ya göç hareketi başlamıştır. 20. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin tasfiye operasyonunun ikinci aşaması Trablusgarp, Balkan ve Birinci Dünya Savaşıyla birlikte tamamlanmış ve projede sona gelinmiştir. İtilaf Devletleri tarafından Milli Mücadele sırasında Osmanlı Devleti'ne dayatılan Sevr Antlaşması ise, Şark Meselesinin son aşamasıdır.

Ancak Türk milleti son sözünü henüz söylememiştir. Asırlık paylaşım planları karşısında Türk milleti açısından Milli Mücadele, son aşamada bu projenin boşa çıkarılmasının öyküsüdür. Türk milleti, tarihinin en zorlu döneminde, en güçlü devletlere karşı destansı bir var oluş mücadelesi vererek bin yıldır üzerinde yaşadığı Anadolu'nun ebedi sahibi olduğunu bütün dünyaya göstermiştir. Bu yüzden Lozan'dan sonra Lloyd George başta olmak üzere Türk düşmanları Anadolu'nun Türklere verilmesi karşısında krizlere girmişlerdir. Milli Mücadelede Türk milletinin yazdığı destan, Yalçın Koç'un *Anadolu Mayası*'nda ifade ettiği gibi salt askeri bir zafer değildir. Bin yıl önce Türklerin bu coğrafyayı yurt edinmeleriyle yeniden vücut bulan Anadolu, tıpkı metaforik anlamında olduğu gibi insanlığın adeta ana yüreği olmuştur. Kendisi de bir sosyal Darwinist kavram olan mücadele, Milli Mücadele'nin adında yer almasına rağmen bu savaş, Batılı devletlerin sosyal Darwinist politikalarına karşı kazanılmış bir zaferdir. Sosyal

Darwinizm, esas itibarıyla güçlü olanın güçsüzü ezdiği, güçlü olmanın tek hak ölçüsü sayıldığı bir siyaset felsefesidir. Bu yönüyle emperyalizmi meşrulaştırmanın bir aracı olmuştur. Milli Mücadele ise; hürriyet ve istiklal gibi insani değerlerin sahici örnekliğini temsil eden bir savaş olup, yüz yıl öncesinde olduğu gibi bu gün de insanlık için var olma anlamını taşımaktadır.

Siyasi bir proje olarak Milli Mücadele ile sona ermiş görünen Şark Meselesi, farklı versiyonlarıyla günümüzde de varlığını sürdürmektedir. Huntington'un *Medeniyetler Çatışması*'ndan esinlenen ve Batı'nın bir mühendislik projesi olan İslamofobia bunlardan biridir. Esasen Şark Meselesi, her zaman farklı enstrümanlarıyla Batılı devletler açısından Türkiye'nin Batı dünyasıyla ilişkilerinin değişmeyen bagaj malzemesidir. Bu aynı zamanda tarihsel determinizmin bir sonucudur. İnsanlığın "ana yüreği" olarak tavsif ettiğimiz Anadolu, aynı zamanda dünyanın en büyük çekim merkezlerinden biridir. Kuruluşundan bir asır sonra Türk devleti bugün, ülkesi ve milletiyle birlikte yeni sorunlara karşı karşıyadır. Her zaman da bu sorunlar olacaktır. Dünder Taşer'in de belirttiği gibi; "*Biz çadırımızı sırtlanın geçtiği yere kurduk. Bu yüzden bize derin uyku (gaflet) yasak*" şeklindeki cümlesi bu gerçekliğin veciz bir ifadesidir.

Dünya tarihinde büyük jeopolitik kırılmaların nedeni olan Türk milleti, bu kez tarihteki en büyük jeolojik kırılmalardan biri olan deprem felaketi ile karşı karşıya kalmıştır. Ancak böylesi bir felaket karşısında dahi Türk milletinin ortaya koyduğu destansı dayanışma, onun geleceği açısından yine en büyük teminatı olacaktır. Milli Mücadele'nin kazanılmasında büyük rol oynayan ve bu savaşın lojistiğini temin eden Tekâlif-i Milliye Emirleri, bugün yeni versiyonuyla ve gönüllülük anlayışıyla devrededir. Kuşkusuz bu dayanışmanın da gerçek anlamda millet olma açısından öğretici tarafları bulunmaktadır. Ancak yaşadığımız deprem felaketi karşısında tüm manevi gücümüzle beraber aklın ve ilmin ışığında, özellikle sağlıklı ve güvenli şehirleşme konusunda çıkaracağımız dersler önceliğimiz olmalıdır.

ANADOLU AYDINLIĞI

Güneş Anadolu'dan Doğar

Anadolu, tarihi kayıtlarda Anatolia, Küçük Asya, Diyar-ı Rum adlarıyla anılmıştır. “Güneşin doğduğu yer” anlamına gelen Anadolu, günümüzde Türkiye'nin Asya'da kalan bölümü için kullanılmaktadır. Diğer taraftan efsanelerde; Kırmızı Ebe'nin Türk fetih askerlerine ayran ikram edip; “Doldurun yavrularım” diyerek seslenmesi ve onların da “Ana dolu, ana dolu” cevabından dolayı Anadolu kelimesinin doğduğu anlatılır. Efsanelerin çözümünde kültürel kodlardan şifreler bulunmaktadır. Anadolu, gerçek anlamda anaların yurdudur.

Anadolu, tarih boyunca büyük medeniyetlerin kuruluş merkezi olmuştur. Anadolu'da yirmi civarında devlet kurulup yıkılmıştır. Doğudan batıya, batıdan doğuya bütün geçişler Anadolu üzerinden yapılmış, böylece kültürler arası etkileşimlerin buluşma noktası bu kutsal topraklar olmuştur. Anadolu'nun atalarımız tarafından fethi, tarihin en büyük hadiselerinden biridir. Zira yüksek kültürlerin yer aldığı bir coğrafyayı Türk vatanı yapmak özgüvene dayanan daha büyük bir kültüre sahip olmakla mümkün hâle gelmiştir. Zaferler kılıçla kazanılır, ama zaferle-

rin kalıcılığı kültürel üstünlük, yüksek ahlâki anlayış, ebed-müddet ülkü düşüncesi ve Hak ölçüsünde adalet kurma isteğiyle sağlanır.

Osman Turan; “Ebediliğe inanmayanlar, ebedi eserler ortaya koyamazlar. Ebediliğe inanmış ve ebedi yaşama azmetmiş, her eserini ve her müessesini bu ölçü ile vücuda getirmiş olan Türklerin ebedilik ülküsünden abideleştirilen bir Anadolu doğdu. Anadolu'da Türkmenler yabancı ne varsa asırlarca süpürerek, bu topraklar üzerinde kendi beldelerini, idaresini, sanatını yaratarak anavatanı kurdular. “Coğrafya vatan olmuştur.” sözleriyle Anadolu destanını anıtlattırır.

Anadolu Kültür Havzası

Türk kültür havzası, çok geniş bir coğrafyayı kapsamaktadır. Bu coğrafya; Türkistan'dan Orta Avrupa'ya, Sibiry'a'dan Kuzey Afrika'ya kadar Türk kültür ve medeniyetinin etkisi altındadır. Türk kültür havzasının oluşum alanları ise Maveraünnehir, Horasan ve Anadolu'dur. Elbette bu üç ana havza dışında da Türk kültür ve medeniyetinin meydana gelmesinde tali derecede önemli merkezler bulunmaktadır.

Ancak bu merkezler, kaynak olarak yukarıda belirttiğimiz üç alandan yararlanmışlardır.

Uluğ Türkistan'dan başlayan göçler; Kıpçak iline, Anadolu'ya ve Hint ülkesine doğru hareket etti. Askeri ve kültürel yönden üstünlüğe sahip olan Türk güçleri, kısa sayılabilecek bir zaman içinde bu ülkelerde egemenlik kurdular. Çekirge ve karınca sürüleri hâlinde gelişen bu fetih hareketleri; Türk Cihan Hâkimiyeti, Nizam-ı Âlem gibi yüksek ülkelere dayanıyordu. Fethedilen ülkelerin halkları, huzur ve güvenlik içinde yaşamaya başladı. Hakan sarayları, şehzade muhitleri, medrese ortamları ilim ve edebiyatın gelişip büyüdüğü mekânlardı. Tıp, astronomi, matematik, felsefe konularında pek çok sayıda telif eser verildi. Farklı memleketlerden bu yerlere bilginler ve şairler akın akın gelmeye başladı.

İlahi teveccühün neticesi olarak yeni vatan yapılan Anadolu; Haçlı Seferleri, Moğol istilas ve Timur vakalarına rağmen ilim, kültür ve medeniyet olma özelliğini korumasını bilmiştir. İlim erbabı, şair ve bilginler yöneticiler tarafından takdir, iltifat ve teşvik gördüklerini duydukları cazibe merkezi Anadolu'ya yönelmişlerdir.

Anadolu'nun ilk Türk beylikleri Saltuklar, Mengüçler ve Danişmentler'in ardından Anadolu Selçukluları ve daha sonra Beylikler döneminde bu yeni vatan, adım adım, karış karış Türkleştirilmiştir. Oğuz boylarının Uluğ Türkistan'dan devraldıkları alplik ülküsü, fütihat suuru ve destan yaratma emanetleri Türk tarihinde ikinci kez Anadolu'da gerçekleştirilmiştir.

Battalnâme, Danişmentnâme ve Saltuknâme destanları fütihat şuurunun birer belgesidir. Battalnâme; İstanbul çevresindeki Rumlarla, Türk-Bizans, İslâm-Hristiyan mücadelelerini, Danişmentnâme; Kuzeybatı Anadolu ve Trabzon bölgesindeki Rum, Gürcü ve Ermenilerle yapılan çatışmaları, Saltuknâme ise daha çok Rumeli'deki fütihat hareketlerini konu edinir.

Anadolu Selçuklu Devleti döneminde Türkçe, Farsça, Rumca, Ermenice ve Süryanice konuşulan dillerdi. Farsça aynı zamanda devlet memurlarının çoğunluğunun ana dili olduğu

için devlet yazışmalarında da kullanılan dildi. 13. yüzyıldan başlayarak bu dillerin halk ve devlet katında egemenlik kurma mücadelesi yaşanmıştır. Bilim dili Arapça, resmî dil Farsça ve halk dili Türkçe olarak devam etmiştir. Halkın çoğunluğunun Türk olmasından ötürü devlet adamları Türkçe yazan bilgin ve şairleri korumuşlardır. Türkçeyle dinî, ahlâkî özellikler taşıyan ve daha çok halka seslenen eserler yazılmıştır.

Karamanoğlu Mehmet Bey'in (1240-1277) "Şimden gerü divânda, dergâhta, bârgâhta, mecliste ve meydanda Türkçeden başka dil kullanılmayacaktır." sözleriyle başlayan fermanı Türkçenin Anadolu'ya kök salmasında çok mühim bir olaydır. Yunus Emre, Anadolu Türkçesinin kuruluşunda yolbaşçı bir şahsiyettir. Germiyanogulları ve Osmanogulları'nın saraylarındaki şair ve yazarların Türkçe eser yazmaları teşvik edilmiştir. Bu dönemde Arapça veya Farsça eserler Türkçeye tercüme edilmiştir. Hoca Dehhanî, Şeyhî, Ahmedî, Şeyhoğlu Mustafa, Ahmet Paşa gibi şairler yetişmiştir.

Osmanlı Beyliğinin Türkçeyi resmi belgelerinde kullanması da kayda değer bir aşamadır. Her kesimden insanın Türkçe konuşması "diller savaşı"nın galibi olarak Türkçe'nin benimsenmesine sebep olmuştur. Böylece, 13.yüzyılda başlayan Türkçe mücadelesi 15.yüzyılda zaferle sonuçlanmıştır. Bugün yazı dili olarak da kullandığımız Türkçe'nin temelleri zor şartlar altında oluşturulmuştur.

Mehmet Kaplan'ın milletin teşekkülünde dilin önemini şu sözleriyle belirtir: "Aynı dili konuşan insanlar "millet" denilen sosyal varlığın temelini teşkil ederler. Dil, duygu ve düşüncüyü insana aktaran bir vasıta olduğu için, insan topluluklarını bir yığın veya kitle olmaktan kurtararak, aralarında "duygu ve düşünce birliği" olan bir cemiyet, yani millet haline getirir."

Göçmenler Sığınağı Anadolu

Kanadı kırık güvercinler gelir Anadolu'ya sığınmaya. Özgür yaylalarında tedavi olmaya koşar yaralı ceylanlar. Öğüdünü alır "gel" diyen Mevlana'dan. "Yaratılanı Yaradan'dan

ötürü” hoş gören Yunusu Emre’dir kılavuz. Hacı Bektaş’tır yücelerden gönüllere seslenen: “Dili, dini, rengi ne olursa olsun, iyiler iyidir.”

Ve işte bu yüzden Anadolu’nun kapısı ve gönülüdür darda kalana. Bölüşmeyi bilir bu millet, sofrasındaki acı soğanla, kuru ekmeği. Çünkü konuklarına “Tanrı misafiri” der, “on nasiple gelen birini yer, dokuzunu bırakır” diye düşünür. Bereket bilir evine gelenleri, yurduna sığınanları. Asırlardır toplu göçler olur Anadolu yaylasına. Anadolu yaylası geniş ve sevecendir. Kimi Kafkas’tan gelir, kimi Balkan’dan, kimi Kırım’dan gelir, Kimi Girit’ten. Her yönden her coğrafyadan gelir; hasta, yaralı, mazlum... insanlar.

Bu ülke fetih göçleri ile açılmıştı Türk’e. Bir dua ile başlamıştı Anadolu vatan olmaya “Yâ Rabbi sana tevekkül ediyor, azametinin karşısında yüzümü yere sürüyor ve senin uğruna cihat ediyorum. Yâ Rabbi niyetim halistir.” Duayla açılan, şenlenen bir yurttur Anadolu. Fetih göçüydü bu; bin ümidin eşiği.

Anadolu yaylası; katliam, vahşet, acı, zulüm ve zorlama göçlerini de yaşadı. İmparatorluk dağılma sürecine girince koşup geldi, yuvasından sürülenler. İşte bu yüzden göçmenler sığınağıdır Anadolu. Devlet kıt imkânlarını kullandı, halk yokluğu paylaştı göçmenlerle. Darda, zorda kalanlara yardım etmek Türk’ün erdemlerinden biri olagelmiştir. Bu, “Hakk” merkezli Türk medeniyetinin önemli bir göstergesi olup, Tanrı’nın hoşnutluğuna kazanmak amaçlıdır.

Türk hakanları cihat ederek adaleti sağlamak için kendilerine vazife tevdi edildiğine inanır, bu yüzden halkına ve askerlerine “Tanrı’nın Ordusu” denir.

Anadolu toprağının üzerinden nice milletler geldi, geçti. Yel gibi üfürdüler, sel gibi süpürdüler. Yakıp-yıktıklarından başka geriye zulümleri kaldı sadece, gökyüzünde her an duyulan mazlumların ahları ve her an damlayan göz yaşları ile... Onlarca ordu geldi, geçti; onlarca medeniyet... Bir Türk kaldı yüce erdemleri sayesinde.

Anadolu Sevgi Yurdu

Fazıl Hüsnü Dağlarca, Anadolu’nun bir sevgi yurdu olduğunu dizelerine döker:

“Güneşe uçarken kuşların bir sessizlik
Bir su olduğunu
Burada
Ovaların özgürlük adına yücelmiş
Dağ olduğunu

Duyuyor musunuz
Anadolu’nun yarınlara dönük olduğunu
Burada
Eski çağlardan yeni çağlara yaşamanın
Sevmek olduğunu.
Sevgiyle tekrar yoğrulur”

Anadolu toprağı sürekli sevgiyle yoğrulur. Çiçekler açarken, meşeler göğerrirken sevgiyi fısıldar beşiklerdeki melek yüzlü bebeklere. Olgun başaklar sevgiyle harmanlanır. “Sevelim sevelelim.” Sözü, kuşların her kanat vuruşunda yeryüzüne serpilir rahmet olup. Dedeler torunlarına son öğüdünü verirler sevgiyle; “Oğul, ne kıran ol ne de kıran” diye.

Ahmet Yesevi’nin kutlu söz mirasıdır, gönül sevgiye adanmışlara: “Kafir bile olsa hiç kimsenin kalbini kırma. Kalp kırmak, Allah Teala’yı incitmek demektir.”

Asırların süzgecinden geçerek günümüze kadar ‘her dem taze, her dem yeni’ olarak getirdiğimiz kültürel mirasımız, bize ruh ve gönül güzelliği katarak geçmişten geleceğimize ışık tutmaktadır. Oluşturduğumuz gönül medeniyetinin temeli, esası şüphesiz sevgiye dayanmaktadır.

Anadolu, asırlar boyunca Türk medeniyetinin önemli bir merkez üssü olarak insanlığa hizmet etti. Balkanlar, Kafkaslar, Doğu Avrupa, Kuzey Afrika, Ortadoğu hâkimiyeti bu kültür ve medeniyetin etki alanında bulundu. Gönül coğrafyamız olarak tanımladığımız bu yerlerde izimiz ve tesirimiz hâlen devam etmektedir.

Anadolu, ışığını ve gücünü tekrar gösterecektir.

YER GÖK ANADOLU

FATMA BALCI

Bir hüznü değince ayakları yere basıyor insanın; bir ayrılığa, bir yoksulluğa, bir de ölüme... Kederle yoğrulan coğrafya ile nice feryada göğüs geren yedi kat sema arasında, esfeli sâfilinden ahsen-i takvime uzanan yolda, incire, zeytine bir de kaleme...

Başkalarının aşkıyla başlayan ömrümüzün başkalarının ölümü ile azar azar koptuğu günlerindeyiz. Yıkılıyor direkleri gönül evimizin, çatlıyor duvarları bir bir, sellere kapılıyor çorak yüreğimiz. Şairin ne çok acı var dediği yerde toprağa değiyor alnımız, gökte kaybettiğini yerde arıyor ayaklarımız. Sokaklara, palas pandıras adımlara bakıyoruz. Histen azade, fikre bigâne ayaklara... Sonra telaşla sağa sola savrulan ellere dalıyoruz. Kalbe dokunmayan, ruha değmeyen ellere... Karaborsaya düşen hayaller, enkazda kalan sevinçler, ümitsiz bekleyişler içinde Anadolu'nun bağrında bir ışık huzmesi geliyor çağlar boyu süren yeislere. Bir zamanlar kıtlıklar, baskınlar ve istilalar görmüş bu toprakta açan yediveren gülün, "Gezdim Rum ile Şam'ı/Yukarı illeri kamu" diyen Derviş Yunus'un dizeleri yankılanıyor hafızamızda:

*"Can tene girsin!" diye ferman oldu,
Padişah emri ona derman oldu.
Can girdi bedeni aydınlattı,
Ten de canın canına neşe kattı.
Şükürler edip dedi ki: "Ey Rahman,
Şaşılmaz benim gibi bin yaratsan!"
Toprakla geldi bize dört nitelik:
Sabır, hoş huy, tevekkül ve yücelik.*

Kan dökecek, bozgunculuk yapacak denildiğinde çamuru iyilikle yoğrulan insan... Sürgünle başlayan yolculuğu göçebe yazgılarla devam eden insan... Hızır'a düş uykularda, harami duraklı kervanlarda, nal sesleriyle örülen

han duvarlarında, ulakların mektuplarında, çeşmelerin başında, yazmalarda oya Anadolu... Bir zelzelelik canımız var diyerek ayağa kalkan, gayrete gelen, sıklet pazarını götürü eyleyen, hayır ve şerrin Allah'tan geldiğine bir kez daha iman eden Anadolu insanı... “Benim sadık yârim kara topraktır” diyen Âşık Veysel’in sazında, yağmur boran boran olunca Neşet Ertaş’ın tezenesinde ve nice erenlerin nefesinde...

Nefesimizi tutunca tek tek ayan oluyor eğrilikler, yanlışlıklar. Bir dua ile nefesimi salıyoruz semaya ki onlar da kurtuluşa ersin, bizlere de doğruyu gören gözler nasip olsun diye. Dünyaya ehemmiyet verenlerin dünya kokan nefesleri ile konuştuk. Şimdi taptaze bir nefes, çocuk gülüşü gibi, yağmur kokusu gibi bir söz lazım. Engin Geçtan Hocamız’dan öğrendik ki “Dünyada iki tür insan vardır: yaşayanlar ve yaşayanları seyredip eleştirenler. Seyretmek ölümü, katılmak ise yaşamı simgeler.” Küresel seyirci olmaktan kurtulduğumuz an hayatın lezzeti damarlarımızda dolaşacak. Haz ve hız odağında yörüngesinden çıkan bedenlerimiz, gönlümüzün menziline vasıl olacak. Ertelediğimiz, savsakladığımız ne varsa bir bir yeryüzüne çıkacak, fark etmediğimiz, alelade gördüğümüz ne varsa önümüze yığılacak. Tamah çukurlarından, kibir gayyalarından, cimrilik kuyularından bu diriliş bizi çıkaracak. Baharın müjdecisi Nevruz gibi, cansuyuna kavuşmuş filiz gibi, mucizeye şahit göz gibi, denize kavuşmuş pınar gibi, sürgün veren ağaç gibi... Öyleyse bir dalı Horasan’a bir dalı Balkanlar’a kökü mazide, gölgesi atide Anadolu çınarını analım. Evvela Dedem Korkut gibi

“Ağaç, ağaç dersem sana arlanma ağaç
Mekke ile Medine’nin kapısı ağaç
Musa Kelimin asası ağaç
Büyük büyük suların köprüsü ağaç
Kara kara denizlerin gemisi ağaç
Zülfikar’ın kını ile kabzası ağaç”

Demeliyiz ki terazimiz dengede dursun. Büyüklere uyararak bitirelim sözü ağaç ile. Kıya-

met kopacağını bilse de elindeki fidanı dikecek olan erenlere...

“Billur yağmurlarla büyüyen çekirdeğin çatlama sesini duyuyoruz. Bulutlardan yağmuru emmek için filizi yeryüzünde, toprağa tutunmak için de kökü yeraltında büyüten çekirdeğin ninnisini dinliyoruz... Yeşeren dallara çiçek müjdesi veren rüzgârın uğultusunu, tomurcukların renk renk kahkahalarını işitiyoruz... Kuşlara yuva, yolculara gölge olan ağaçta kurtçukların ağız şapırtılarını duyuyor ve üzülmiyoruz, biliyoruz ki ağacın hikâyesi bitince kâğıdın hikâyesi başlar.”

*Ŗu MaraŖ'ın bağları
Bağları bahaları
Bin bir iek kokuyor
PınarbaŖı bağları*

*MaraŖ'ın yaylaları
Zümrütten ovaları
Analar kız beslemiŖ
YeŖilden valaları*

*MaraŖ MaraŖ can MaraŖ
Canlara canan MaraŖ
Suları kevser olmuŖ
Toprağı mercan MaraŖ*

Muazzez Turing

Fotoğraf: Ömer Lekesiz - KahramanmaraŖ

BU GECE

Bir gece vakti ansızın uyanıyorum ya da uyandırılıyorum hırçınca birbirine çarpan kuru dalların haykırılarıyla. Yatağımdan kalkıyorum berduş... Başımı göğse doğrultup arıyorum yıldızları ama ne hacet ne yıldızları bulabiliyorum ne de yazın hoş şarabını. Bir tek yarım yamalak seçiyorum sinsice arka dehlizlere sinmiş ayın yarı çıplak ışığını. Gerisi zifiri karanlık.

Gece isyanlarda tedenni eden dünyaya. Prangalar yırtılmış sahilde, martılar bile yok bu gece. Her şey kararmış, her şey kokoreç olmuş muammalı, her şey üstüme geliyor üstümdeki tavan gibi.

Bu gece gök adeta sarhoş. Bağırıyor, sallanıyor ve düşüyor bazen yere ya da yerle bir oluyor. Öyle soğuk öyle ıslak.

Bu gece semada dünyayı görüyorum, dünyada insanı, insanda nankörlüğü. Göğün arkasında alem saldırgan bu gece.

Bu gece, gece nohuti. Bu gece, gece bambaşka insanlara sitem etmekte ve olanca haykırmakta samit ve ama bedenlere; içlerindeki gal-ü beladan gelmelere: "Neden?" diye. Neden her şey gerçeklikten uzak ve menfaatkar diye. Kusuyor adeta içindeki cerihayı. Sorguluyor, bilemese de bulamasa da cevapları; içimizdeki hicapsızlıkları. Mesela yıldırımlar, şimşekler, gök gürültüsü arkası kesilmiyor bu silsilenin. Tılsımlanmış ve sanki dile gelmiş gece. Karanlığın arkasına gizlenmiş gece, vuramıyorsun da cevap da veremiyorsun ki nasıl cevap verilir gerçekleri yüzüne çarpana.

Her şey ortada sereserpe serilmiş, mahremiyet bozulmuş, gölgeler kalkmış haya kalmamış... Yaaa işte farkında gece olan bitenin. Gece umursamazlığa kızgın, şaşkın gece hatta hayretler içinde, fikren olup zikredilmeyene;

zikren olup eyleme dökülmeyenlere... Köpük köpük gece...

Zor zahmet doğrudum doğan gün ile. Rüya mı gerçek mi? Gerçek de olan hayal mi? Parıltı sızdı perdemin kenarından. Dilimde besmele ile kalktım. Şükür dedim dünyaya, şükür dedim geceye gündüze, şükür dedim aldığım nefese, yudum yudum kana kana içtiğim suya, şükür dedim yüreğimin atmasına içini sevgi ve muhabbet ile dolduran rabbime... Belki de bizleri kurtaracak olan da sevgi ve muhabbettir diye düşündüm sonra. Aşk ile yaşamak, aşk ile muhabbet, aşk ile insana hürmet...

Sevginin pınarından doldurdum testimi,
Dağıttım yoldan geçenlere bir bir sevgimi.

İçirdim kana kana meyini,
Sevginin yanında aşka susayanlara.

Üzüm topladım bağlarından mey ettim,
Bağladım kalbi donuklara aşkı, raks ettim.

Yolu uzun, gönlü geniş aşk zuhur etti,
Sevginin yanında aşka susayanlara.

Derviş sözler sözünü gözler ıraktan geleni,
Hayat ona değil, derdi ahir gönlü her dem zahir...

Varlık ve yokluk yüreğinde, kusur nefistedir,
Sevginin yanında aşka susayanlara.

HATIRLA

Kentler kalabalıklaştıkça insan, yalnızlaşıyor. Zaruri ve kısıtlı temaslar içinde yaşayıp gidiyor. Perdeler çekiliyor, perdeler iniyor, perde üstüne perde örtülüyor. Ellerin büyük çaresizliğine bakmak zor geliyor. Çünkü orada geçmişte yapılanlar ve beyhude akordunda zaman var. Her gün derinden derine daha da büyük boşlukların içerisine düşüyor. Kısa anların girdabına kapılarak kocaman kayıp adalar oluşturuyor kendisine.

Maskeler giriyor devreye sonra.

Hangi maskeyi taktığımızı, takacağımızı unutacak kadar çok maske. Evde patron gibi davranan baba, şefkati unutan anne, yardımlaşmayı hatırlamayan arkadaş... Aslında her biri biziz. İçerisinde bulunduğumuz toplumun yansımaları, gönlümüzden davranışlarımıza varıncaya kadar geçen süreçte ışık hüzmeleri. Yansımalar...

Maskelerin farklı yüzleri vardır. Sima gözükmeyen ama eylemler kimliği ele verir. Bizi anlatır. Düşüncelerimizi, yaşama bakışımızı, gelecekte neler yapmak istediğimizi, geçmişte neler yaşadığımızı, aile ortamını... Hepsini ele verir.

Ve biz eylemlerin ifadelerini görmezden geliriz. Halının altına tozları saklarcasına, umursamadan. Ölüm gibi. Ölüm mü? Şehirlerimizden ve insandan uzak olan ölüm mü yoksa dünya maskesinin sonsuza dek kaybolacağı an mı?

İnsan; unutan, yok eden, haddi aşan, kaybeden, düşebilen...

Peki ya hatırlayan, imar eden, sınırını bilen, kazanan, ayağa kalkan da değil mi?

Niçin kelimelerin zıtlığı üzerinden yaşama bakışını kurar ki insan? Sözcüklerin iyileştirici tedavisine inanmaz...

Eylemler, his mağarası.

O mağara ne kadar ulvi ve ruhu diriltici bir hissiyat ile dolarsa eylemler o kadar etkili!

Hatırla Sevr Mağarası'nı...

Mahzun olma, ümitsiz olma, korkma, endişe etme. Ancak evvel talip ol. Evvel yoldaş ol. Evvel yık putları, yırt perdeleri. Talip olmaya talip ol. "kim olduğunu hatırla"

İnsan, insan derler idi
İnsan nedir şimdi bildim
Can can deyu söylerlerdi
Ben can nedir şimdi bildim.

Kendisinde buldu bulan
Bulmadı taşrada kalan
Canların kalbinde olan
İnanç nedir şimdi bildim.

Bir kılı kırk yardıkları
Birin köprü kurdukları
Erenler gösterdikleri
Erkân nedir şimdi bildim.

Sıfat ile zat olmuşum
Kadr ile berat olmuşum
Hak ile vuslat olmuşum
Mihman nedir şimdi bildim.

Muhiddin eder Hak kadir
Görünür her şeyde hazır
Ayan nedir, pinhan nedir
Nişan nedir, şimdi bildim.

Muhyiddin Abdal

KUŞ DEĞİL

(Adıyaman'a...)

Yırttığın yerleri kendin yamadığında
Ah etmedin yara'dan ne güzelmiş dedin
Sadece uçup durdun bir serçenin kanadında
Sen kuş değilsin, hiç olmadın da

Bırakıp taş şehirleri çöllere inecektin
Hicaz'ı arayıp Yesrib'den geçecektin
Bir Nur bulup bizi şikayet edecektin
Uçamadın, kuş değilsin, hiç olmadın da

Uzaklara daldıran o yari buldun mu
Hep aradığın o şey hiç elinden tuttu mu
Bir gün göklere doğru yüreğin koptu mu
Çıkıp alamazsın sen kuş değilsin, hiç olmadın da

Umudum bitti deyip bizi kandırdın
İçine kendinden daha büyüklerini sığdırdın
Dünyaya dağıtmak için sırtlandığın
Uzakları bırak artık sen kuş değilsin, hiç olmadın da.

Daraldın sıkıldın sarardın hardal gibi
İnledin anlamadık dediğini "canımı al" der gibi
Bir an önce görmek için en dibi
Süzülüyorsun uçurumdan, yine de kuş değilsin, hiç olmadın da.
"hiç" oldun şimdi. Kuş olmasan da.

Fotoğraf: Nisanur Aktaş - Adıyaman

Her takvim yaprağında bir sır uğurladım
Yüzümdeki yorgunluktan vuran dilimin kıyısına
Çok fazla değdi kalbime Dünya
Güzün, boğduğu bağlara düştü yolum
Griler taşıdım göğüme kendi ellerimle
Saçlarımda hizalanan yağmur sonrası toprak kokularını
Bir kayığa bindirip bir ırmağın kucığına saldım
Iskaladım sözcükleri avurtlarından
Islandığım yangınları mayaladım gecenin karanlığında

Sen bana bakma, sahip çık o şarkıya
Bir selvinin gölgesinde şiirler oku
İrtifa kaybetmesin ağaçların zarafeti
Tuvaline mavi kat, kuşları gökyüzüsüz bırakma
Çocuklara masal anlat, ip atlat
Güneşi boynuna as, baharlansın salıncaklar
Çay iç, bir çift kehribar büyüt
Yoldaş ol umuda, avuçlarında kına

GÖRÜRSEN SÖYLE

(Hatay'a...)

Dün bir paket sigara içtim rüyamda Sarı kokular üzdü ciğerimi, Koştum ciğerlerim boşalana dek
Saçları yirmilerinde beyazlamış dostların peşinde. İçinde ruh gördüm, tiksiniş kaçtığı çocukların,

Binlerce haşeratın kemirdiği domuz leşinde. Rüzgar bir memur gibi dikildi denizin başında, Dalgalar sahillere borcunu ödedi.

Kime adres sorduysam,

Bana sözün bittiği yeri gösterdi. Ne bir kimse kaldı sırada

Ne durası geldi hocanın kıyamda.

Görürsen söyle,

Olmaz, gazeteciler gelmesin bebek cenazelerine Gücüme gidiyor şimdi benim, kim dokunur, Hangi imam su vuracak yumuk ellerine?

Görürsen söyle,

Yükselmesin tümsekler bozkırımın göğsünde Şakadan mahsustan analar, bebelerini döğsün de Döğmesin göğüslerini,

İçim yanıyor öyle

ULAŞMIYOR SESİM KENDİME BİLE

(Malatya'ya...)

Şimdi ortasındayım masmaviliğin
Ve Afrika'ya benziyor gitgide dudaklarım.
Cezbedici serapları görmeme engel nedir
Beni iten o ağacın gölgesinden
Tepelerden kum fırtınalarına
Nedir ben, su gibi aziz yapacak olan
Titreyerek uyanacağım bir rüya...
Kimsenin bilmediği sırlarımı
Kulağıma fısıldaması mı birinin...
Bir milat için
O her sabah aralanan yeni alemin
İlk gün ışığında dalmak için sularına
Beklediğim nedir.
Bilmiyorum, neden yetmiyor
Kar tanelerinin düşerken tenimi acıtmaması
Bir papatyanın soldukça yeniden yeniden canlanması.
Rabbim
Beni dinlemez, dinlemez kimseyi
Kalbim bir seni dinler
Kurtar beni de
Ulaşmıyor sesim kendime bile.

MATEME YOK GEREK

Bir gün kendimi buldum
Ayın karanlık yüzünde
Anlatmaya mahkûmdum
Sesin en kısık halinde

Gün değmeyen gözlerimi
Açtım baktım derinlere
Kelam bilmeyen sözlerimi
Tuttum yuttum kendime

Mateme yok gerek henüz
Ağlanmaz mı ki hep ölene
Bir gün biz de göçeceğiz
Azad çıkacaktır köleye

Kısık sesimizi işiten yok
Hiç bakamadık ki geriye
Belki söylenenimiz çok
Hep gülünmez ki deliye

Böyle zor mu insan olmak
Kolayken iman etmek kadere
Bir karanlıkta kendini bulmak
Ve de gerek yokken fenere

Tek nefeslik yokuşta kaldın
Daha var mı ki son hedefe
Beni burada yalnız bıraktın
Sanma gerek yok tek nefere

Dile gerekliydi bir zaman kemik
O da inmiş zamanla derinlere
Zannetme çıkarmayı denedik
Boğazına dizilecek her kelime

Gelir sadece ellerime çocukluğum
Ceplerimde kırık dökük halleriyle
Yoktur arayıp da bulmuşluğum
O masumluğu, insanların yüzlerinde

Nerde kaldı Necipler, Mehmetler
Asımın nesli kaldı mı şiirlerde
Çokça yalan söz ve de şiirler
Boy gösterir oldu vitrinlerde

Gözler arar oldu Sakarya'nın türküsünü
Tekbirler çarpmaz oldu artık mermerlerde
Şiire hasret şiire aşık şiire küskünü
Bir daha uğramaz mı sağır kubbelere

Son nefes son nefer düşmeden toprağa
Evlatları, yad edecektir hayırla, rahmetle
Sözleriyle, şiirleriyle açtıkları güzel yolda
Kırmadan, dökmeden yürüyecektir edeple.

ERBAKAN

Biz Müslümanlara düşen insanlığı insan haysiyetine uygun bir yolda ilerletmektir. Bu ise adalet ve saadetin yeryüzüne hâkim olacağı bir düzenin tesisi demektir. Bunun için mücadele verenler, insanlığın en büyük mertebesine erenlerdir. Yaradılıştan itibaren tarihin en az kendisi kadar eski bir hikayesi vardır. Bu hikâyeye Hak ile batılın mücadelesi hikayesidir. Her bir kararımız, eylemimiz, tutumumuz doğru ve yanlış arasında, iyi ve kötü arasında bir tercihte bulunmamızın örneğidir. Her birimiz ahir ömrümüzde bu mücadelenin içinde tarafımızı seçiyor, ömrümüzü tamamlayıp sahneden ayrılıyor. Tarihin akışını değiştirenleri ise kendi dönemini hatta sonraki dönemleri etkileyenler olarak hatırlıyor, anıyoruz.

Anadolu insanın örf, adet, gelenek ve beklentilerinin dışlandığı bir dönemde ortaya çıkan Prof. Dr. Necmettin ERBAKAN hocamızın durduğu taraf, aldığı ve uyguladığı kararlar; Hakkı, adaleti ve insanıyeti savunan hocamızın anlaşılmasına ve örnek alınmasına bu yazının bir katkısı olmasını temenni ederiz.

Biz Müslümanlar için en kıymetli ve en güzel amel ALLAH yolunda mücadele etmektir. Müslümanlar, imanları ve amelleri doğrultusunda gönlünü inançla donatan, hayata bakışını bu nispette şekillendirilen insanlardır. Ha-

kikati, doğruluğu, iyiliği ve güzelliği yaymaktan, hal ve hareketleriyle, sözleriyle tebliğde bulunmaktan mutluluk duyarak hem bu dünyada hem de ahirette huzura erişirler. Cenab-ı Allah Saf Suresi'nde "Ey iman edenler! Sizi acı bir azaptan kurtaracak ticareti, size göstereyim mi? Allah ve Resulüne iman ederseniz, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihad edersiniz. Eğer bilerseniz, yani anlarsanız bu sizin için daha hayırdır. İşte bu takdirde O, sizin günahlarınızı bağışlar ve sizi zemininden ırmaklar akan cennetlere koyar ve Adn cennetleri içindeki güzel meskenlere koyar. İşte en büyük kurtuluş, berat budur" buyurmaktadır. Peygamber efendimiz ise bir hadis-i şerifinde "Nasıl yaşarsanız öyle ölürsünüz" buyurmuştur. Canı ve malıyla cihad eden biri olarak anılmak istenen Erbakan Hocamızın "Hayatı cihad olanın akıbeti şehadet olur" düsturu doğrultusunda ilerlemek ve yaşamak ile mükellefiz.

İnsanlığın kurtuluşuna vesile olacak gençliğin yetiştirilmesi noktasında gayret eden Cennet Mekân Erbakan Hocamız, gençliğe yapılan maddi ve manevi her türlü emeği önemser ve sonuna kadar desteklerdi. Vatani ve milletini seven ve dini değerlerine bağlı, ahlaklı ve şuurlu gençler yetiştirmeyi vazife bilen bir liderdi. Gençlik çalışmalarında ki en büyük düstur "Bir

milletin asıl gücü topu tüfeği tankı değil, imanlı ve inançlı gençliğidir” sözü kabul edilir ve tüm çalışmalar bu risale üzerine yapılırdı. Erbakan Hocamızın hemen hemen her gençlik çalışmasına ait konuşmasında şu kesit öğrencilerin kafasına çakılmıştır: “Başımıza şu üç çivi çakacağız; 1-İslamsız Saadet olmaz! 2-Şuursuz Müslüman olmaz! 3-Cihadsız İslam olmaz!”

Hocamız bütün ömrünü ülkemizin ve tüm Müslüman topluluklarının maddi ve manevi kalkınmasını sağlamak için geçirdi. Erbakan hocamız gücünü, deha derecesindeki zekâsından; güçlü kavrayışından, inancından, davaya olan bağlılığından, memleketini ve milletini sevmesinden alıyordu.

Erbakan Hocamızın hayatı bir başarı öyküsü niteliğindeydi. İlkokuldan Üniversite’ye kadar birincilik ile gelen Öğrenci Erbakan; yüksek başarısından ötürü üniversite tarihinde en genç ders veren asistan Erbakan; yüzde yüz yerli motor fabrikasının kurucusu Genel Müdürü Erbakan; ezici bir çoğunlukla karşıt görüşlerinin elinde olmasına rağmen TOBB’a başkan olan TOBB Genel Başkanı Erbakan; Devrim Otomobili projesinin sahibi ve fikir babası olan Yüksek Mühendis Erbakan; Konya bağımsız Milletvekili olan Erbakan; Siyasette açtığı çığır ile MÜCAHİT ERBAKAN; kurduğu teşkilatlarda milyonlarca imanlı nesiller yetiştiren Necmettin Erbakan; küresel sermayeye karşı meclis kürsüsünden “Bana ne Amerika’dan! Bana ne Amerika’dan!” diye meydan okuyan Erbakan; haksızlık karşısında koca bir milleti savunan Erbakan; son nefesine kadar mazlumun yanında olan, vatani ve milleti için canıyla kaniyle mücadele eden Erbakan; Millî Görüş Hareketinin kurucu lideri Prof. Dr. Necmettin Erbakan... Tek kişi olarak çıktığı bu kutlu yolda “Bir çiçek ile bahar olmaz ama her bahar bir çiçek ile başlar” deyip imanla, gayretle pes etmeden mücadele eden adam. Bugün Türkiye’ye yön veren ve İslami hassasiyeti olan herkes Erbakan Hocanın tedrisatından geçmiştir. Biz şahidiz ki Erbakan Hocamız Malı ve canı ile cihad eden bir Müslümandı. Allah ondan razı olsun. Rabbim merhameti ile muamele etsin. Allah bizleri cennetinde buluştursun.

“Sonra birden sağır oldum. Sesim de kısıldı. Herhalde çok bağırdığım içindi bu. Önümdeki yol dalgalanıyor, ağaçlar devriliyor, evler yıkılıyordu. O korkunç sessizlik içinde, bazen gökyüzünde bulutların hortum hortum birbirine girdiklerini, bazen de herkesin ağzı yüzü oynadığı halde seslerinin hiç çıkmadığını görüyordum.”

Cengiz Aytmatov - toprak ana

“Biliyorsun ki, diyordu, bu ev, içini dolduran kalabalıklara rağmen çok yalnız.”

Peyami Safa - biz insanlar

“En iyisi bırakalım hâtıralar içimizde konuşacakları saati kendiliklerinden seçsinler.”

Ahmet Hamdi Tanpınar – beş şehir

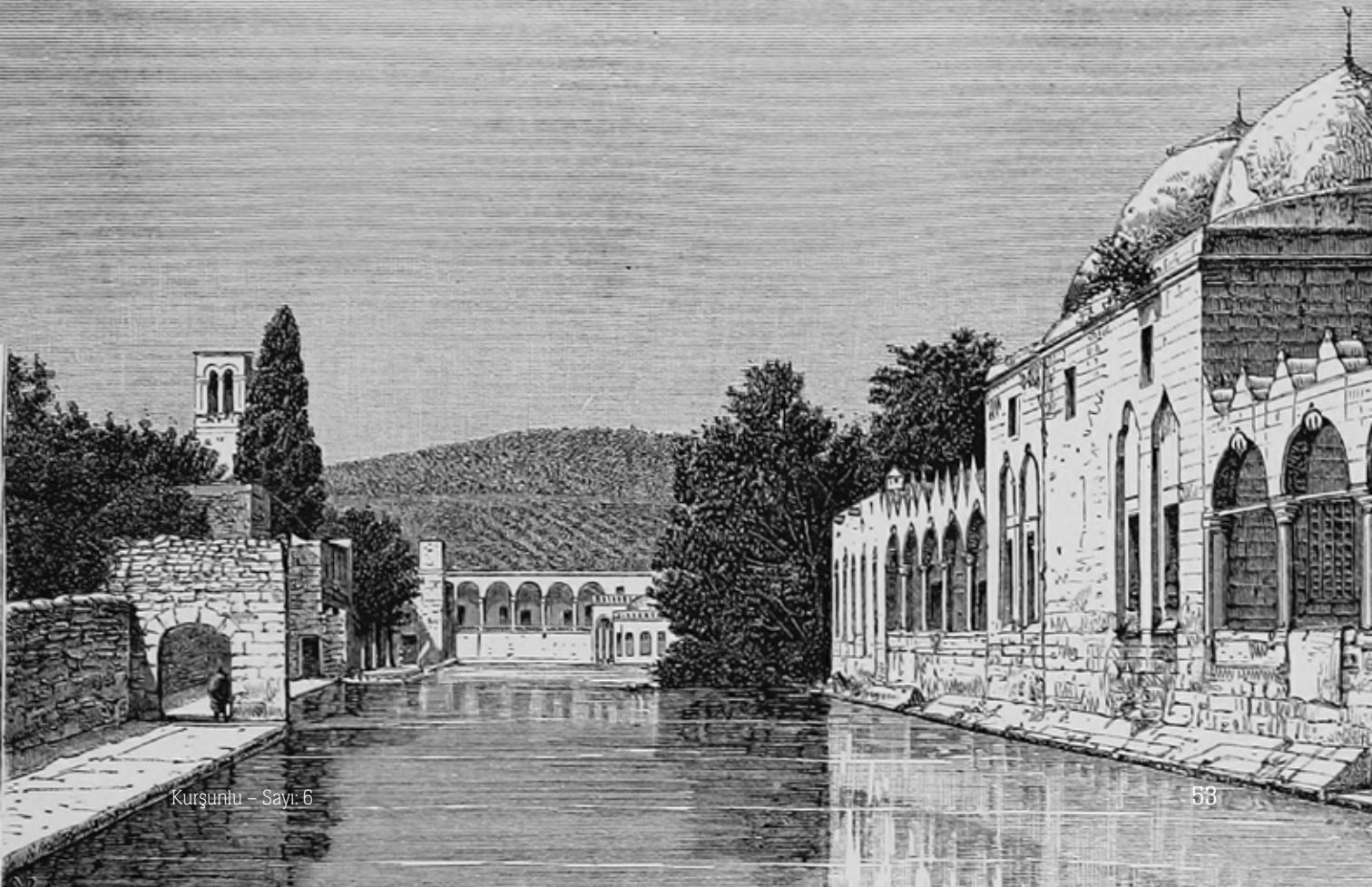
“Modern bir boş evin, en dikkat çekici ve özen gösterilmiş yerleri mutfak ve banyo-tuvalettir. Diğer odalar ancak tefriş edildikten sonra karakter kazanırken, bu iki oda mobilyasız olarak da bazı hayallere, bazı rüyalara ve sözlere sahiptirler.”

Ahmet Murat - taş taşırmak

*Gele gele geldik bir kara taşa
Yazılanlar gelir sağ olan başa (aman efendim)
Bizi hasret koyar kavim kardaşa
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm (aman efendim)*

*Nice sultanları tahttan indirir
Nicesinin gül benzini soldurur (aman efendim)
Niceleri dönmez yola gönderir
Bir ayrılık bir yoksulluk bir ölüm (aman efendim)*

*Mukim Tahir
Şanurfa*

MÜBAREK RAMAZANI ŞERİF...

Daha gelmeden halkı heyecanlandıran, hazırlıkları yapılan Ramazan ayında eğlenceler önemli bir yer tutardı. Gündüz saatlerinde türbe ziyaretleri akşam saatlerinde yerini ibadetlere ve sonrasında sazlı sözlü eğlence dolu anlara bırakırdı. Ramazan aylarında eğlence hayatı çok başkaydı...Ramazan Eğlencesi denilince akla hemen Meddahtan , Karagöz'e Orta Oyunundan oyunu ve Kantolara kadar eğlenceler gelirdi...Gözleri ve karınları doyuran o iftar sofralarından sonra teravi namazı ve sonrası halkı neşelendiren palanga alanı...Zurnacının neşeli pişekar havasına çığırkanın zili karışır meraklı kalabalık bir anda sessizleşir ve pişekarı temennasıyla oyun başlardı.Orta oyununda Arap bacı, bebe ruhi, tiryaki ,çelebi ve Zenne karakterleri Kavuklu ile pişekara eşlik eder; güncel hicivler veya kar-i kadim gülmeceler ortalığı kahkahalara ve tezahürata boğardı...

-Yaşa...Varol...Sen ölme emi....

Orta oyunu

Dönemin kahvehaneleri de ramazan aylarında bir başkalaşır;köpüklü kahvelere veya furdayan nargilelere eşlik eden dost sohbetleri

Meddahın baston tıklamasıyla kesilir; binbir merakla beklenen kıssadan hisseli hikayeler başlardı.Söze güzel bir tekerlemeye başlardı Meddah...

-“Hak dostum Hak!”

Yanıldım ben çırak aldım yanıma

Eve gelmez külhan dükkanda yatır

Kovsam o da düşmez şanıma

Ki vardır çarşafsız yorganda yatır

Haşa huzurdan ustası çırağını sever

Bir eşek aldı pazardan, eşek göze geldi çatladı nazardan

Eşek çıktı mezardan, eşeğin aşkından ormanda yatır

Bizim çırak da hırtıyı pırtıyı toplamış külhanda yatır

Zaman-ı evvelde...”

Kalıplaşmış bunun gibi tekerlemeler eşliğinde dikkati üzerinde toplayan meddah ;taklitler yoluyla eğlenceli hikayesini anlatır, öyküden çıkarılacak dersi vurguladıktan sonra **“Bu kıs-**

sadır bir mecmua kenarına kaydolunmuş, biz de gördük söyledik. Sakiye sohbet kalmazmış baki. Her ne kadar sürç-i lisan ettikse affola,

inşallah gelecek sefere daha güzel bir hikaye söyleriz” diyerek sanatını neticelendirirdi.

Meddah

Bazı kahvehanelerde yerel oyunlar oynanır bağlama darbuka, kanun, çümbüş eşliğinde sazlı sözlü eğlenceler olurdu..

Tabi ki Ramazan ayı eğlencelerinin ilk akla gelen kahramanları Karagöz ile Hacivat oyunuydu. Bu oyun mahallelerde köşe başlarına ipler arasına gerilen büyük perdelerde icra edilir kadından erkeğine yediden yetmişediye herkesin ilgisini çekerdi.Hiciv ve günlük olaylar temel konularıydı... Bu sanatında gazel ve semai adeti vardı. Bu sanatı icra eden hayal isimli sanatçı güzel bir sese ve musiki bilgisine sahip kimselerden oluşurdu. hayali adını verdiğimiz bu sanatçılar bir elin parmaklarını geçmeyecek sayıda oldukları için harf asılları büyük ilgi çeker adeta halk bu oyunu oynama görmezse Ramazan'ı eksik yaşamış sayardı. Nareke adı verilen düdük eşliğinde perdeden kaldırılan

göstermeliyim hemen ardından Hacivat şarkılar türküler eşliğinde perdeye iner gazelini okurdu.

-Şem-i bahtım yanmadan şulelenir perdemiz
Erbab-ı dikkat olana cilvelenir perdemiz
Perdeyi kaldır gözden, hisse al sen bu sözden
Perdeyi sanma bezden, kemâlâttır perdemiz.

Hemen arkasından Karagöz'e seslenir ve muhavere adı verilen komik atışmalar başlardı. Oyunda o günkü konu işlendikten hemen sonra hitam adı verilen bitiş kısmında Karagöz ile Hacivat yine kavga eder Hacivat perdeyi terk eder ve Karagöz seyirciden özür dileyerek oyunu tamamlardı.

Karagöz ile Hacivat

Bu eğlenceler sahura kadar sürerdi.Sahur saatlerinde ortaya bambaşka bir folklorik eğlence ortaya çıkardı.

Ramazan Davulcusu...Sokaklarda gezen davulcuların okuduğu maniler Ramazan geleneğinde önemli bir yer tutar ; mahalleli bu davulculara börekler, tatlılar ikram eder dış kirası adı verilen bahşişler verirdi.

-Besmeleyle çıktım yola
Selam verdim sağa sola
A benim ağalarım
Ramazanınız mübarek ola.

-Ekmek peynir deyince.
Akar sular duruverir.
Sahur vakti gelince.
İnsana ferahlık gelir.

Mani söyleyen Ramazan Davulcusu

Bu eğlencelerin yanısıra bambaşka bir renk ve eğlencede Camilerdeki mahyalardı. Ramazan ayında, kandillerde, dinsel bayramlarda camilerde iki minare arasına gerilen ipler üzerine kandillerle ya da elektrik ampulleriyle oluşturulan ve geceleri ışık verilen yazı ya da resimler karanlığı bambaşka aydınlatır , renk ve neşe verirdi.

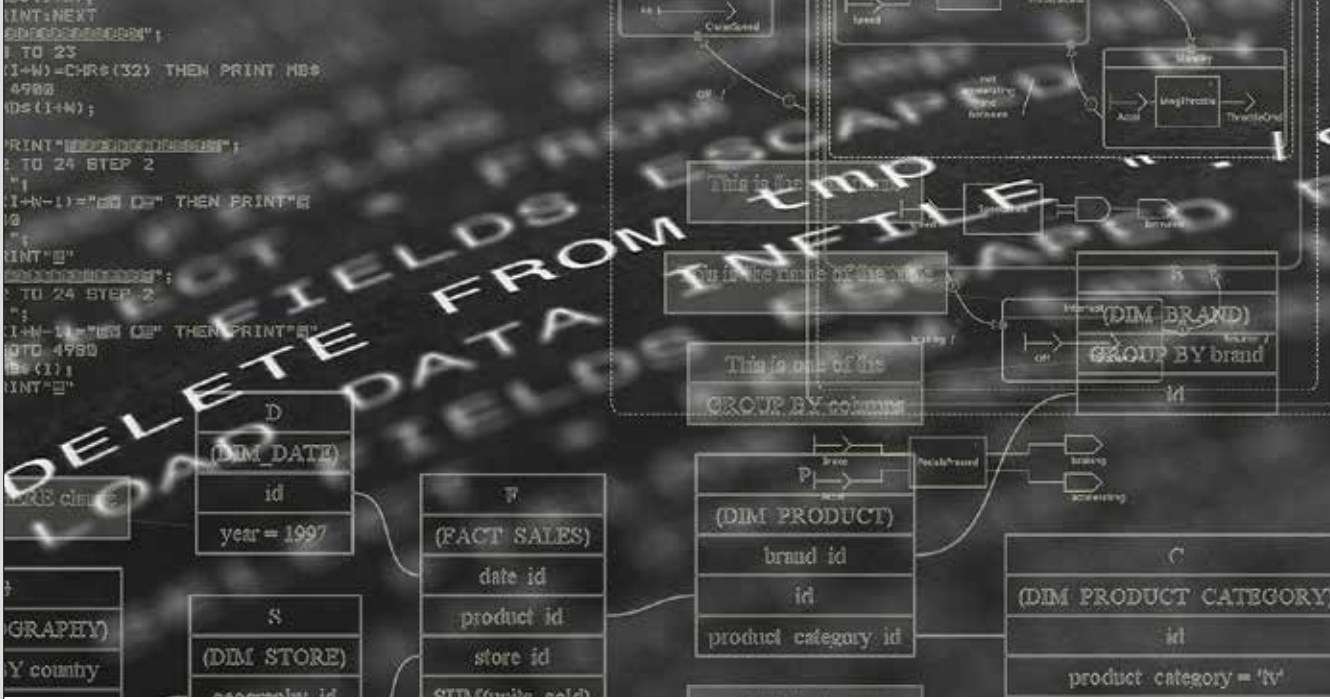
Mahya

Bu eğlenceler Türk Folklorünün günümüze kadar uzanan güzel bir örneğidir. Dinini ve ibadetini seven milletimiz öz kültüründe varolan birikimini ; Ramazan Aylarında sosyalleştirmiş ve başka hiçbir millette bulunmayan adaplı bir eğlence kültürü haline getirmiştir.

Bizde bir serzeniş yapalım ...
Nerede o eski Ramazanlar...
Geçmiş zamanlara bir selam olsun...

```
4855 NE PRINT NEXT  
4860 PR @@@@@@@@@@@@";  
4870 FD 2 TO 23  
4880 IF (I+N)=CHR(32) THEN PRINT ME$  
(I+1);  
4890 PR @D$(I+N);  
4900 NE  
4910 PR PRINT "#####";  
4920 FD 2 TO 24 STEP 2  
4925 PR " " ;  
4930 IF (I+N-1)="60 D$" THEN PRINT "E"  
C";:GOT  
4935 PR " " ;  
4940 NE PRINT "E"  
4950 PR @@@@@@@@@@@@@";  
4960 FD 2 TO 24 STEP 2  
4965 PR " " ;  
4970 IF (I+N-1)="60 D$" THEN PRINT "E"  
ME$(I) ;  
4975 PR @@@@@@@@@@@@";  
4980 NE PRINT "E"
```


HAKAN BARAN

EĞİTİMDE GOOGLE ALGORİTMASINA EVRİLEN PARADİGMA DEĞİŞİMİ

21. yüzyılın başlarından itibaren eğitim alanında önemli bir paradigma değişimi yaşanmaktadır. Bu değişimler, teknolojiye hızlı gelişmeler, küreselleşme, işgücü piyasalarındaki değişiklikler ve öğrencilerin öğrenme stillerindeki farklılıklar gibi birçok faktörden kaynaklanmaktadır. Bu makalede, 21. yüzyılda eğitimde yaşanan paradigma değişimlerini ve bilgiye ulaşmanın kolaylaştığı ölçüde doğru bilgiye ulaşmanın giderek zorlaştığı süreci açıklamaya çalışacağım.

Teknolojiye gelişmeler eğitim alanında büyük bir etkiye sahiptir. Artık öğrenciler, internet aracılığıyla dünya genelindeki kaynaklara erişebilmekte ve eğitim materyallerine kolayca ulaşabilmektedir. Ayrıca, online eğitim platformları ve uygulamaları sayesinde öğrenciler, özelleştirilmiş öğrenme deneyimleri yaşayabilmekte ve öğretmenler de daha verimli bir şekilde derslerini yönetebilmektedir. Küreselleşme eğitim alanında önemli bir etkiye sahiptir. Öğrenciler artık dünya

genelindeki üniversitelere başvurabilmekte ve yurtdışındaki eğitim programlarına katılabilmektedir. Bu sayede öğrenciler, farklı kültürlerle tanışarak kendilerini geliştirebilmekte ve dünya genelindeki iş fırsatlarına erişim sağlayabilmektedir. İşgücü piyasalarındaki değişiklikler eğitim alanında da değişimleri tetiklemektedir. Artık işverenler, öğrencilerin sadece akademik bilgiye sahip olmasını değil, aynı zamanda pratik becerilere de sahip olmalarını istemektedir. Bu nedenle, eğitim kurumları pratik becerilere odaklanan programlar geliştirmekte ve öğrencilerin mesleki becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmaktadır. Son olarak, öğrencilerin öğrenme stillerindeki farklılıklar eğitimde yeni bir paradigma oluşmasına neden olmaktadır. Geleneksel sınıf ortamında, öğretmenler genellikle bir öğrenme stili benimserler ve bu öğrenme stili her öğrenci için uygun olmayabilir. Ancak, teknolojinin sağladığı imkanlar sayesinde öğrenciler, kendi öğrenme stillerine uygun

materyallerini seçerek daha verimli bir şekilde öğrenme deneyimini yaşayabilmektedir.

Tüm bu faktörler, eğitimde bir paradigma değişimi yaratmaktadır. Geleneksel sınıf ortamlarının yerini, teknoloji destekli özelleştirilmiş öğrenme deneyimleri almaktadır. Günümüzde, internet ve teknolojideki hızlı gelişmeler sayesinde bilgiye erişim hiç olmadığı kadar kolay hale gelmiştir. Ancak, bu erişim kolaylığı bazı sorunları da beraberinde getirmiştir. **Yapay zeka teknolojileri ve Google gibi arama motorları, bilgiye erişimi daha da kolaylaştırdı, ancak sunulan bilgi, insanlığı nasıl değiştiriyor? Bu soru, eleştirel bir yaklaşım gerektirmektedir.**

Google algoritması, kullanıcıların arama terimlerine göre web sayfalarını sıralayan bir sistemdir. Bu algoritma, arama sonuçlarını oluşturmak için milyarlarca veriyi analiz eder ve en uygun sonuçları sunmaya çalışır. Ancak, bu algoritmanın oluşumu ve kullanımı bazı eleştirileri de beraberinde getirdi. Web sayfalarını belirli anahtar kelimelerle sıralar ve bu anahtar kelimelerin yoğunluğu, sayfanın sıralamasında önemli bir faktördür. Bu nedenle, birçok web sitesi sahibi, arama sonuçlarında üst sıralarda yer almak için anahtar kelime yoğunluğunu artırmak için sayfalarına yüksek miktarda anahtar kelime eklemektedir. Bu, arama sonuçlarının kalitesini düşürmekte ve kullanıcıların doğru bilgiye erişimini zorlaştırmaktadır.

Google algoritmasına dayalı bilgi edinme, insanların bilgiye erişimini kolaylaştırdı. Herhangi bir konuda bilgi edinmek için sadece birkaç tıklama gerekiyor. Bu, insanların daha fazla bilgiye sahip olmalarını ve daha iyi bilgilendirilmiş kararlar vermelerini sağlar. Ancak, bu kolay erişim, bilgi kirliliği ve yanlış bilginin yayılmasına da yol açabilir. Çünkü herkes herhangi bir şeyi internette paylaşabilir ve bu bilgiler, gerçek bilgilerle karıştırılabilir. Bu durum insanların fikirlerini değiştirebilir. Google algoritması, belirli bir kişinin tercihlerine, arama geçmişine, tıklama geçmişine ve diğer verilere dayanarak kişiye özelleştirilmiş sonuç-

lar sunar. Bu da, insanların kendi düşüncelerinin doğruluğunu ve doğru olmayan inançlarını sürdürmelerini sağlayabilir. Ayrıca, kişinin arama geçmişi ve diğer verileri, kişinin maruz kaldığı bilgiyi etkileyebilir. Bu da, insanların sadece belirli bir perspektife maruz kalmalarına neden olabilir.

Yapay zeka teknolojileri ve Google algoritmasına dayalı bilgi edinme, insanlığı değiştiriyor. Bu değişimlerin bir kısmı, pozitif etkilere sahiptir. Ancak, yanlış bilginin yayılması, uzmanların değerinin azalması ve kişiye özelleştirilmiş sonuçlar gibi olumsuz etkileri de vardır. İnsanlar, Google algoritmasının sunmuş olduğu bilgiyi eleştirel bir şekilde değerlendirmeli ve doğru bilgiye erişmek için farklı kaynaklara başvurmalıdır. Ayrıca, **dijital okuryazarlık, yanlış bilginin tespit edilmesi ve doğru bilgiye erişim için önemlidir.**

Dijital okuryazarlık, günümüzde giderek önem kazanan bir konudur. Dijital okuryazarlık, dijital teknolojileri kullanarak doğru, güvenilir ve yararlı bilgiye erişmek ve bunları yaratıcı bir şekilde kullanabilmek için gerekli olan becerilerin ve yeteneklerin birleşimidir. Ancak, dijital okuryazarlık kavramı, bilgiye erişmek için sıklıkla kullandığımız yapay zeka teknolojileri ve Google gibi arama motorları ve onların algoritmaları ile birlikte ele alınmalıdır. Dijital okuryazarlık, Google algoritmasına dayalı bilgiye erişimin etkileri hakkında eleştirel bir yaklaşım gerektirir. Dijital okuryazarlık becerileri, sadece popüler olan veya yüksek trafikli web sitelerine değil, aynı zamanda gerçek bilgiye erişmek için doğru kaynakları seçmek için de gereklidir. Bunun yanı sıra, doğru anahtar kelimeleri kullanarak gerçek bilgiye ulaşmak için de gerekli olan becerileri içerir.

21. yüzyılda, bilgiye erişim kolaylığına ek olarak, insanların sahip olması gereken beceriler de değişti. İletişim, işbirliği, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve dijital okuryazarlık gibi beceriler, artık işverenler tarafından aranan önemli nitelikler arasındadır. Bu beceriler, öğrenenlere eğitim kurumları tarafından geliştirilen programlarla kazandırılmalıdır.

*"Her Şey ben yaŐarken oldu, bunu bilsin insanlar
ben yaŐarken koptu tufan"*

İsmet Özel

